

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRATIZACI

Bulletin lidských práv

Vážené dámy a pánové,

zimní vydání Bulletinu Centra pro lidská práva a demokratizaci zahajujeme rozhovorem se soudcem hlavního soudního orgánu OSN, který rozhoduje spory mezi státy. Slovenský soudce a bývalý předseda Mezinárodního soudního dvora v Haagu Peter Tomka vysvětluje, jaké případy Mezinárodní soudní dvůr řeší, přibližuje své působení na pozici předsedy soudu, a vysvětluje, jaké budoucí výzvy před soudem stojí.

Nikola Klímová poté přináší souhrn jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za období září až prosinec 2018. K jakým závěrům vybrané výbory došly?

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost přináší Barbora Valíková zprávu o předání dvou vůdců ze Středoafričské republiky do Haagu. Zuzana Malá následně pojednává o odpovědnosti Facebooku za šíření nenávisti v Myanmaru a na Filipínách.

Sabina Škrobánková z evropské sekce se zaměřuje na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, který konstatoval porušení práv opozičního představitel Alexeje Navalného ze strany Ruské federace.

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva přináší Aneta Boudová závěry konference v polských Katovicích, která měla za úkol uvést do praxe tzv. Pařížskou dohodu vesnaze zmírnit následky klimatických změn.

Zdeněk Nevřivý z české sekce přibližuje obsah teprve nedávno zveřejněné výroční zprávy Bezpečnostní informační služby za rok 2017. Před jakými hrozbami nás BIS varuje?

Příjemný zimní čas Vám přeje

za Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Jan Lhotský

Obsah

Téma	 3
<ul style="list-style-type: none"> Rozhovor s Petrom Tomkom, sudcom Medzinárodného súdneho dvora v Haagu: Cieľom súdu je predchádzať konfliktom 3 Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za září–prosinec 2018 10 	
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	 14
<ul style="list-style-type: none"> Středoafriická republika: Dva zadržení předání Mezinárodnímu trestnímu soudu 14 Facebook: Nástroj demokracie nebo šíření dezinformací a nenávistných projevů? 17 	
2) Evropský systém ochrany lidských práv	 19
<ul style="list-style-type: none"> Politicky motivované zásahy do lidských práv Alexeje Navalného 19 Evropský soud pro lidská práva doplňuje tzv. Perna test 22 	
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	 25
<ul style="list-style-type: none"> Boj proti klimatickým změnám pokračuje 25 Detské nevesty – problém 21. storočia 28 	
4) Česká republika a lidská práva	 30
<ul style="list-style-type: none"> Výroční zpráva BIS za rok 2017. Je naše demokracie ohrožena? 30 Dokončení procesu umělého oplodnění po smrti manžela není možné 34 	
Monitoring lidskoprávních publikací	36
Redakce Bulletinu	37

Soudce Mezinárodního soudního dvora Peter Tomka, zdroj: Courtesy of the ICJ.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu Centra** najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Téma

Rozhovor s Petrom Tomkom, sudcom Medzinárodného súdneho dvora v Haagu:

Cieľom súdu je predchádzať konfliktom

*Jan Lhotský a
Beáta Bolyová*

Medzinárodný súdny dvor je hlavným súdnym orgánom OSN. Sudca Tomka, narodený v Banskej Bystrici, je členom súdu od roku 2003; bol jeho podpredsedom od roku 2009 do roku 2012; a predsedom od roku 2012 do roku 2015.

V sporových prípadoch rieši Medzinárodný súdny dvor (MSD) prípady, ktoré mu predložili štáty. Súd môže riešiť spor len ak príslušné štáty uznajú jeho jurisdikciu. Žiadny štát preto nemôže byť stranou v konaní, ak na to sám nedal súhlas.[1]

Sídlom súdu je Mierový palác, ojedinelá historická budova, ktorá bola otvorená už v roku 1913 pre Stály arbitrážny dvor. V roku 1922 sa stal sídlom Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti a po druhej svetovej vojne tiež sídlom MSD. Predtým, ako sme začali rozhovor so sudcom Tomkom v jeho kancelárii, ponúkol nám prehliadku časťou interiéru Mierového paláca, v ktorom sa konajú zasadnutia súdu. Po príjemnej exkurzii s výkladom od sudcu Tomku sme začali s rozhovorom.

Sudca Medzinárodného súdneho dvora

Radi by sme začali so získaním predstavy o vašej každodennej práci. Tento týždeň predložili strany záverečné vyhlásenia v spore medzi Bolíviou a Čile.[2] Mohli by ste nám vysvetliť, o čom je tento prípad?

Je to spor, ktorý bol predložený súdu v roku 2013. Vo svojej žiadosti Bolívia tvrdí, že Čile má medzinárodnú právnu povinnosť dobromyseľne rokovať o poskytnutí suverénneho prístupu Bolívii k Tichému oceánu. V 19. storočí mala Bolívia pobrežie dlhé približne 400 kilometrov, ale po vojne v rokoch 1879–1884 toto územie pripadlo Čile.

Sudca Medzinárodného súdneho dvora v Haagu Peter Tomka [1]

V roku 1904 podpísali strany mierovú zmluvu, ktorá potvrdila zvrchovanosť Čile a súčasne poskytla Bolívii právo prechodu cez čilské územie.

Bolívia tvrdí, že Čile má povinnosť, na základe rôznych dohôd alebo jednostranných vyhlásení, vyjednávať s Bolíviou za účelom vyriešenia situácie Bolívie ako vnútrozemského štátu, a poskytnúť svoje územie pre zvrchovaný prístup k pobrežiu. Súd rozhodne, či má Čile povinnosť rokovať o zvrchovanom prístupe, a ak áno, či Čile splnilo túto povinnosť.

Na MSD ste v súčasnosti druhé volebné obdobie. Aké bolo prejsť volebným procesom ako slovenský kandidát?

Voľby do medzinárodných súdov a významných orgánov OSN sa spájajú s veľkou konkurenciou. Keď som bol kandidátom po prvýkrát, v roku 2002,

Medzinárodný súdny dvor pri jednaní [2]

o funkciu sa uchádzalo mnoho kandidátov. Pozície v MSD nie sú formálne rozdelené medzi regionálne skupiny, čo je rozdiel v porovnaní napríklad s Komisiou pre medzinárodné právo alebo s Bezpečnostnou radou.

Od roku 1946, kedy boli zvolení prví sudcovia, boli vždy zvolení kandidáti, ktorí boli štátnymi príslušníkmi členov Bezpečnostnej rady. Nedávno však sudca zo Spojeného kráľovstva, ktorý kandidoval na opätovné zvolenie, nedostal potrebný počet hlasov vo Valnom zhromaždení, keďže je potrebné, aby sudcovia dosiahli absolútnu väčšinu hlasov v Bezpečnostnej rade, ako aj vo Valnom zhromaždení. Rozhodol sa, že svoju kandidatúru stiahne, aby sa nepredlžoval volebný proces, keďže sa členovia týchto dvoch orgánov nevedeli zhodnúť.

Čo sa týka volieb, je to výhoda alebo nevýhoda, ak kandidát pochádza z menšej krajiny?

Povedal by som, že je ťažšie byť zvolený, keďže kandidáti z menších krajín čelia tvrdej konkurencii. Avšak môže byť ľahšie získať nomináciu. V prípade väčších krajín existuje väčší počet skúsených kandi-

dátov, ale ako náhle sa rozhodne o nominácii, môže byť ľahšie získať potrebný počet hlasov.

Na súde pôsobilo mnoho vysoko uznávaných medzinárodných právnikov, je nejaký, ktorého obdivujete?

Pravdepodobne by som nepoužil slovo „obdivovať“, ale určite uznávam niekoľko významných medzinárodných sudcov, ktorí prispeli nielen k práci súdu, ale aj kodifikácii medzinárodného práva. Jedným z významných dohovorov medzinárodného práva je Viedenský dohovor o zmluvnom práve. Britský sudca Sir Humphrey Waldock bol sudcom a predsedom Súdneho dvora, avšak pred zvolením za sudcu aj osobitným spravodajcom pre zmluvné právo v Komisii pre medzinárodné právo.

Manfred Lachs, poľský sudca, bol predsedom súdu v období 1973–1976 a pôsobil na ňom 26 rokov. Predtým bol aj členom Komisie a trikrát sa stal predsedom šiesteho (právneho) výboru Valného zhromaždenia OSN. Roberto Ago, taliansky sudca, bol osobitným spravodajcom pre zodpovednosť štátov ktorý vypracoval prístup k jej kodifikácii, predtým než pôsobil na Súdnom dvore.

Predseda súdca Tomka v roku 2013 [3]

Predseda Súdneho dvora

V minulosti ste boli predsedom MSD, ako si spomínate toto obdobie? Zahŕňala pozíciu predovšetkým úlohy spojené s pozíciou sudcu alebo zastupovanie súdu a riadiace funkcie?

Hlavná funkcia predsedu je súdna. Predsedá zasadnutiam a rokovaniam súdu. Je ex officio predsedom Redakčného výboru, ktorý pripravuje rozsudky Súdneho dvora po deliberácii. Keď súd v plnom zložení rozhodne o výsledku prípadu, do Redakčného výboru sa zvolia traja členovia súdu. Predseda, pokiaľ je súčasťou väčšiny, mu osobne predsedá.

Funkcia samozrejme zahŕňa aj ďalšie úlohy, ako napríklad dohľad nad tajomníkom, ktorý je vedúcim administratívy súdu. Predseda vykonáva aj reprezentačné a diplomatické funkcie v Haagu. Zastupuje tiež súd vo vzťahu k vláde Holandska ako hostiteľskej krajiny a pred orgánmi OSN. Každý rok cestuje do New Yorku, kde predkladá správu o činnosti súdu Valnému zhromaždeniu, aby informoval štáty o jeho celkovej činnosti. Práca predsedu sa však väčšinou sústreďuje v Haagu. Navyše, rozpočet MSD na zahraničné cesty je značne obmedzený.

Je to tiež dôvod, prečo súd zriedkavo vykonáva obhliadky na miestach týkajúcich sa sporov?

Nie je to hlavný dôvod, ale v praxi MSD takéto inšpekcie neboli považované za potrebné, s jedinou

výnimkou. Z iniciatívy Slovenska súd vycestoval na Slovensko a Maďarsko, aby si pozrel výstavbu sústavy vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros. Náklady však boli kryté oboma stranami, na základe ich dohody.

V prípade medzi Kostarikou a Nikaraguou, o ktorom sme rozhodovali v roku 2017, sa súd rozhodol vymenovať dvoch nezávislých znalcov namiesto vykonania takejto inšpekcie. Dôvodom na takýto krok bolo, že písomné podania štátov dostatočne neobjasnili geografickú situáciu na karibskom pobreží, v oblasti kde sa do Karibského mora vlieva rieka San Juan. Bolo to dôležité pre určenie východiskového bodu morskej hranice. Súd musel požiadať OSN o ad hoc pridelenie finančných prostriedkov na pokrytie nákladov. Dúfam, že v budúcnosti bude súd zhromažďovať dôkazy aktívnejšie.

Keď ste pôsobili ako predseda MSD, podporovali ste prax jedného kola písomných podaní. Bolo to v záujme efektívnejšieho postupu?

Podľa pravidiel Súdneho dvora v zásade existuje len jedno kolo podaní. Druhé kolo sa povolí, len keď je potrebné viac objasniť niektoré záležitosti. Z praxe vyplýva, že druhé kolo bolo často opakovaním predchádzajúceho. Na druhej strane, štáty by mali mať príležitosť predstaviť svoj prípad v úplnosti, takže ak sa dohodnú na druhom kole, je ťažké ho nepovoliť.

Mojou hlavnou ambíciou počas môjho predsedníctva bolo rozhodnúť čo najviac prípadov, keďže niekoľko prípadov čakalo na prerokovanie viac ako desať rokov. Počas troch rokov môjho predsedníctva sme uzavreli desať prípadov.

Okrem toho, že ste sudcom MSD, pôsobili ste aj ako arbiter. Čo bolo vašou úlohou?

Príležitostne, keď mi môj záväzok k súdu dovoľuje prevziať ďalšiu úlohu, a keď som požiadaný, slúžim aj ako arbiter. Doteraz som bol arbitrom v dvoch sporoch medzi štátmi. Po prvý raz ma v roku 2003 vymenovalo za rozhodcu Holandsko vo veci týkajúcej sa železnice spájajúcej prístav Antverpy s oblasťou Ruhr v Nemecku. Neskôr som bol rozhodcom v prípade medzi Indiou a Pakistanom, týkajúcom sa Zmluvy o rieke Indus.

V Medzinárodnom centre pre riešenie investičných sporov (ICSID) som bol členom viacerých výborov

Palác mieru, sídlo Medzinárodného súdneho dvora [4]

pre zrušenie rozhodnutí. Tieto výbory posudzovali, či arbitrážne tribunály zjavne neprekročili svoje právomoci, vážne neporušili základné procesné pravidlá alebo neuviedli dôvody svojich rozhodnutí, keďže toto sú dôvody na zrušenie arbitrážnych rozhodnutí, o ktoré môžu strany požiadať. Podľa Washingtonského dohovoru, rozhodnutia nemôžu byť napadnuté na vnútroštátnych súdoch, preto je potrebné autonómne konanie o zrušení arbitrážnych rozhodnutí. Všetky tieto prípady zahŕňali spory týkajúce sa medzinárodného práva verejného, a nie otázky výlučne vnútroštátneho práva alebo obchodných záležitostí.

Úloha MSD pri rozvoji medzinárodného práva

Ktoré prípady, na ktorých ste sa zúčastnili, považujete za najvýznamnejšie pre medzinárodné právo?

Prípád Gabčíkovo-Nagymaros, v ktorom som zastupoval Slovensko, je z právneho hľadiska dôležitý, pretože Súdny dvor urobil viacero vyhlásení o zmluvnom práve, zodpovednosti štátov, o sukcesii do zmlúv, environmentálnom práve a o trvalo udržateľnom rozvoji.

Podieľal som sa na niekoľkých prípadoch, ktoré sú často citované, napríklad rozsudok z roku 2009 o delimitácii v Čiernom mori, v ktorom súd opísal metodiku vymedzenia morských hraníc. Ďalším opakovane citovaným rozsudkom je rozhodnutie v prípade Pulp Mills, počas ktorého som bol úradujúcim predsedom, priniesol niekoľko vyhlásení o hodnotení vplyvu na životné prostredie v medzinárodnom práve.

Každý rozsudok prispieva k rozvoju judikatúry. Niektoré prípady sa tešia väčšiemu záujmu zo strany vedeckých pracovníkov a právnych poradcov. Avšak aj tie, ktoré nie sú pre väčšinu štátov až tak zaujímavé, sa v zúčastnených krajinách pozorne sledujú. Napríklad konanie medzi Bolíviou a Čile bolo vysielané ich televíznymi kanálmi a štáty zdieľali náklady na tlmočenie do španielčiny, aby diváci lepšie porozumeli obhajobe a rozsudku.

V prípade medzi Peru a Čile, ktorý sme rozhodli v roku 2014, bolo čítanie rozsudku vysielané v oboch krajinách. V meste Lima boli na hlavných námestiach veľké obrazovky, aby ľudia mohli sledovať, kde MSD vymedzil predmetnú morskú hranicu.

Sudca Peter Tomka [5]

Súd tiež rozhodol o dôležitom prípade ohľadom genocídy, ktorý sa týkal toho, či bol štát zodpovedný za porušenie Dohovoru o genocíde, a nie za samotný zločin. V tomto prípade Súdny dvor zohľadnil aj rozsudky Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu (ICTY). MSD nekoná izolovane, čo podľa môjho názoru potvrdil svojou praxou v posledných 15 až 20 rokoch. Súd je omnoho otvorenejší prihliadať, ak je to vhodné, na judikatúru iných medzinárodných súdov a tribunálov.

Aký je váš názor na tvrdenia o fragmentácii medzinárodného práva? Napríklad pokiaľ ide o zodpovednosť štátov za neštátne subjekty, MSD aplikoval štandard „efektívnej kontroly“ (*effective control*) v prípade Nikaragua, ale ICTY sa rozhodol pre test „celkovej kontroly“ (*overall control*). Vidíte fragmentáciu medzinárodného práva ako problém?

Súd prispieva k dialógu súdov v snahe prispieť k súdržnosti medzinárodného práva.

Fragmentácia, ktorou sa zaoberajú skôr akademici, nepredstavuje skutočný problém. Otázka sa príliš zveličuje. Pri rozhodovaní sme preskúmali napríklad interpretácie poskytnuté Európskym súdom pre ľudské práva alebo arbitrážnymi tribunálmi. V prípadoch vymedzenia morských hraníc sme zobrali do úvahy aj rozhodnutia Medzinárodného tribunálu pre morské právo.

Úlohou odvolacieho senátu ICTY v prípade Tadić bolo rozhodnúť o otázke uplatniteľnosti medzinárodného humanitárneho práva v konflikte, zatiaľ čo v prípade Nikaragua a v prípade genocídy v roku 2007 bola efektívna kontrola použitá na účely pričítateľnosti konania štátu.

Aký je váš názor na prax používania disentov? V niektorých prípadoch sú dlhšie ako samotné rozhodnutia.

Je to právo priznané Štatútom MSD každému sudcovi, ktorý nesúhlasí s výsledkom prípadu. Sudca môže vyjadriť svoj odlišný názor. Sudca, ktorý s väčšinou súhlasí, ale k rovnakému záveru prišiel iným spôsobom, môže tento spôsob vysvetliť v samostatnom stanovisku.

Dĺžka závisí od osobnosti každého sudcu. Stanoviská by nemali byť platformou pre akademické úvahy alebo na posudzovanie práva, aké by malo byť v budúcnosti. Sudcovia majú možnosť publikovať monografie a akademické články, avšak stanovisko by malo byť stručné, vysvetľujúce postoj sudcu k prípadu.

Súd a konanie pred súdom

Počet prípadov MSD sa v porovnaní s predchádzajúcimi desaťročiami výrazne zvýšil. Má súd stále potrebnú kapacitu vzhľadom na tento nárast? Aký má vplyv na dĺžku konania?

V určitom štádiu to malo za následok prietahy v konaní, keďže v minulosti súd obvykle nepracoval na viacerých prípadoch naraz. V súčasnosti máme v spise 17 prípadov. Od začiatku posledného desaťročia sme skrátili lehotu na rozhodnutie o predbežných námietkach, a súd sa rozhodol pracovať paralelne aspoň na dvoch, príležitostne troch prípadoch. Týmto spôsobom sa nám darí ukončiť prípady v priebehu troch až piatich rokov za spolupráce a s porozumením strán.

Konanie pred Medzinárodným súdnym dvorom [6]

Strany zvyčajne požadujú dlhú lehotu na prípravu svojich podaní. V niektorých rokoch súd nevydal žiadny rozsudok, napríklad v rokoch 1967 a 1968. Nebol vydaný žiadny rozsudok, pretože prípady neboli pripravené na ústne konanie. V rokoch 1976–1979 bolo vydané len jedno rozhodnutie v prípade o Kontinentálnom šelfe Egejského mora, v ktorom súd prišiel k záveru, že nemá právomoc.

Situácia sa výrazne zmenila a Súdny dvor ročne vydáva štyri až päť rozsudkov ročne. Musím zdôrazniť, že hoci sme hlavným súdnym orgánom OSN, sme súd prvej aj poslednej inštancie. Naše rozsudky sú konečné a nie je proti nim možnosť odvolania. Musíme najskôr zhodnotiť faktickú situáciu, potom jednotlivé dôkazy a právne argumenty strán. Napokon aplikujeme právo na zistené skutočnosti. To vysvetľuje, prečo dosiahnutie súdnych rozhodnutí trvá nejaký čas.

Dĺžka konania závisí od spôsobu, akým funguje súd. Nemáme systém sudcu spravodajcu. Každý sudca si musí vytvoriť vlastný názor a predložiť svoju písomnú analýzu argumentov strán, čo zvyčajne trvá tri týždne. Sudca potom dostane analýzy ostatných, súd sa potom zíde na porade a rozhod-

ne o výsledku prípadu. Zvolený redakčný výbor pripraví návrh rozsudku, ktorý prechádza dvomi čítaniami. Tento proces zvyčajne trvá päť až šesť mesiacov od ukončenia ústneho konania.

Koľko zamestnancov má súd a koľkí z nich sú právnici?

Na súde pracuje približne 115 zamestnancov, väčšina z nich má administratívne alebo prekladateľské funkcie. Na súde pracuje iba osem právnikov v odbore pre právne otázky a každý z pätnástich sudcov má jedného právneho asistenta.

V posledných rokoch došlo k výraznému nárastu počtu medzinárodných súdov a tribunálov. Ovplyvnilo to pracovné vyťaženie MSD? Napríklad tribunály podľa prílohy VII Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve (UNCLOS) zaznamenali určitý nárast. Zmenil sa počet prípadov týkajúcich sa morského práva pred MSD?

Skôr nie. Aby sme sa zaoberali sporom o morskej delimitácii, musíme mať právomoc. Keď sa štáty stanú stranami UNCLOS, môžu si vybrať procedúru na

Jan Lhotský, sudca Peter Tomka a Beáta Bolyová [7]

riešenie sporov. UNCLOS prijal systém, podľa ktorého, ak nastane situácia že strany si nezvolili procedúru, alebo si nevyberú tú istú procedúru, právomoc majú arbitrážne tribunály namiesto MSD alebo Medzinárodného tribunálu pre morské právo (ITLOS).

Spory o delimitácii morských priestranstiev sa často spájajú s otázkami týkajúcimi sa zvrchovanosti nad niektorými morskými útvarmi (ostrovmi) alebo územných hraníc. V takýchto situáciách by ITLOS nebol príslušný, pretože rozhoduje na základe UNCLOS, ktorý neobsahuje pravidlá o zvrchovanosti nad územím. To vysvetľuje, prečo sa takýmito prípadmi často zaoberá MSD.

Česká republika doteraz nepredložila vyhlásenie, ktorým by uznala jurisdikciu MSD

Podnikol MSD nejaké kroky na podporu alebo zachovanie množstva prípadov, ktoré sú mu predložené?

Nejedná sa o súťaž, a výber je na rozhodnutí štátov, kde sa ich spory majú vyriešiť. Dôležité pre nás je, aby sme mali právomoc. V súčasnosti máme iba 73 vyhlásení štátov, ktoré ju uznávajú ako povinnú. Niektoré z nich však vylúčili určité kategórie sporov. V tejto oblasti stále existuje priestor na zlepšenie a osobne sa snažím štáty povzbudiť, aby právomoc súdu prijali, pretože zaručuje nezávislé a nestranné posúdenie sporov.

Som rád, že z týchto 73 deklarácií sú mnohé z krajín Strednej a Východnej Európy. Tieto krajiny prehodnotili svoju politiku po politických zmenách

v rokoch 1989—1990. V minulosti žiadna zo socialistických krajín neprijala jurisdikciu súdu ako povinnú.

Z 28 členov Európskej únie (EÚ) ostáva len päť štátov, vrátane Českej republiky, ktoré tak neučinili. Dúfam, že jedného dňa českí právnici presvedčia politikov aby uznali právomoc súdu, keďže Česko-slovensko v minulosti schválilo takéto vyhlásenie v roku 1929, avšak nikdy nebolo odovzdané sekretariátu Spoločnosti národov.

Existujú nejaké dôležité výzvy, ktorým bude MSD čeliť v blízkej budúcnosti?

Súd musí pokračovať v posilňovaní vnímania jeho nezávislosti a nestrannosti štátmi, ako aj svojej efektivity. Myslím si, že by bolo príliš optimistické očakávať, že Súdny dvor, napriek tomu že je hlavným súdnym orgánom OSN, bude mať v rámci OSN rovnaké postavenie ako Súdny dvor Európskej únie v rámci EÚ, keďže všetci členovia EÚ podliehajú jeho jurisdikcii. Dúfam, že MSD bude členmi OSN všeobecnejšie uznávaný a že poskytne užitočné služby pri riešení sporov, pretože nevyriešené spory sa potenciálne môžu premeniť na konflikty so všetkými negatívnymi dôsledkami.

Ak by sa počet prípadov zvýšil ešte viac, súd bude ďalej musieť upraviť svoj postup a pracovné metódy s cieľom zabezpečiť jeho efektívnosť. Nepredpokladám, že by sa vrátilo obdobie, v ktorom nebol pred Súdnym dvorom jediný prípad.

Poznámky

- [1] Bližšie vysvetlenie jurisdikcie súdu: <http://www.icj-cij.org/en/contentious-jurisdiction>.
- [2] Rozsudok bol v danom prípade vynesený 1. októbra 2018 v prospech Čile. Viac informácií tu: <https://www.icj-cij.org/en/case/153>. Rozhovor sa uskutočnil v prvej polovici roku 2018.

Fotografie

- [1] Sudca Medzinárodného súdneho dvora v Haagu Peter Tomka, autor: Jan Lhotský.
- [2] Medzinárodný súdny dvor pri jednaní, zdroj: UN Photo/CIJ-ICJ/Frank van Beek. Courtesy of the ICJ.
- [3] Predsedajúci sudca Tomka v roku 2013, zdroj: UN Photo/CIJ-ICJ/Frank van Beek. Courtesy of the ICJ.
- [4] Palác mieru, sídlo Medzinárodného súdneho dvora, autor: Jan Lhotský.
- [5] Sudca Peter Tomka, autor: Jan Lhotský.
- [6] Konanie pred Medzinárodným súdnym dvorom, zdroj: UN Photo/CIJ-ICJ/Frank van Beek. Courtesy of the ICJ.
- [7] Jan Lhotský, sudca Peter Tomka a Beáta Bolyová.

Závěry jednání lidskoprávních smluvních orgánů v Ženevě za září–prosinec 2018

Nikola Klímová

V období od září do prosince loňského roku proběhla pravidelná zasedání jednotlivých lidskoprávních výborů OSN, během nichž experti posuzovali periodické zprávy o plnění závazků, jež státům vyplývají z mezinárodních lidskoprávních smluv, a řešili stížnosti jednotlivců na porušování lidských práv. K jakým závěrům vybrané výbory došly?

Lidskoprávní výbory OSN jsou expertní orgány, jež byly založeny na základě mezinárodních lidskoprávních smluv za účelem monitorování plnění závazků jednotlivých smluvních stran. Na rozdíl od Rady OSN pro lidská práva (*Human Rights Council*), jež je pomocným orgánem Valného shromáždění OSN a jejíž členové jsou vybíráni z řad politických zástupců členských států OSN, smluvní výbory jsou složeny z odborníků v různých oblastech souvisejících s lidskými právy. V současné době existuje celkem devět výborů,[1] přičemž každý z nich se schází několikrát ročně na pravidelných zasedáních.

Výbor pro lidská práva: Situace v Bělorusku

V pořadí již 124. zasedání Výboru pro lidská práva, který se schází třikrát ročně za účelem vyhodnocení dodržování závazků smluvních stran Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (*International Covenant on Civil and Political Rights*, ICCPR), proběhlo v období od 8. října do 2. listopadu loňského roku. Během zasedání se experti na základě periodických zpráv států a informací od nevládních organizací zabývali otázkami dodržování lidských práv v celkem sedmi státech, mezi něž patřilo i Bělorusko.

Výbor ocenil přistoupení Běloruska k Opčnímu protokolu k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen a k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, stejně jako novelizaci zákona o boji proti obchodování s lidmi, jež zavádí národní mechanismus pro identifikaci a ochranu obětí této trestné činnosti. Zároveň však upozornil, že Bělorusko nadále neratifikovalo druhý opční

Londýnské protesty na podporu svobody vyjadřování v Bělorusku [1]

protokol k ICCPR a uplatňuje trest smrti. K jeho výkonu navíc dochází i v situaci, kdy Výbor pro lidská práva vydá prozatímní opatření nařizující odklad exekuce.

Ke znepokojivým závěrům došel Výbor pro lidská práva i při posuzování situace lidskoprávních aktivistů a novinářů, kteří jsou v souvislosti se svou účastí na veřejných shromážděních pravidelně zadržováni za účelem následné identifikace a následně ponechání ve vazbě či podrobování nucené hospitalizaci na psychiatrických odděleních. Disproporční zásahy bezpečnostních složek souvisí podle Výboru pro lidská práva s celkově nevyhovující legislativou týkající se organizace veřejných shromáždění. Ačkoliv nově postačuje pouhé oznámení o konání veřejného shromáždění, tento režim se vztahuje pouze na akce konané na místech předem určených správními orgány. Novelizace zákona o veřejných shromážděních navíc doposud neodstranila omezení týkající se místa a kapacity shromáždění pořádaných fyzickými osobami.

Otázek zatýkání novinářů a svobody shromáždění se týkala i jedna z individuálních stížností podaných k Výboru pro lidská práva proti Bělorusku. Stěžovatelka se v roce 2007 zúčastnila veřejné diskuze s novinářem a aktivistou Pavlem Severinetsem, během níž byla spolu s dalšími 28 osobami zatčena za účelem identifikace. Po svém zatčení byla nejprve podrobena výslechu a následně obviněna ze správního deliktu porušování předpisů o organizaci a pořádání veřejných shromáždění. Ze

Věznice pro ženy v Tádžikistánu [2]

stejného správního deliktu bylo obviněno i dalších 15 účastníků diskuze.

Po shledání, že individuální stížnost je přípustná, pristoupil Výbor pro lidská práva k meritornímu posouzení. Vzhledem k tomu, že Bělorusko nepodařilo k případu vlastní vyjádření, založili experti svůj závěr na tvrzeních stěžovatelky. Výbor pro lidská práva souhlasil, že zadržení nebylo podloženo řádným odůvodněním a s nejvyšší pravděpodobností souviselo s profesní činností stěžovatelky. Jednání policie a následná správní sankce ve formě napomenutí též podle expertů představují nepřípustný zásah do svobody vyjadřování, která zahrnuje i právo na vyhledávání informací. Vzhledem k tomu, že omezení práv stěžovatelky nebylo v daném případě ani nezbytné, ani proporcionální, došel Výbor pro lidská práva k závěru, že Bělorusko porušilo čl. 9 odst. 1 a čl. 19 odst. 2 ICCPR.

Výbor pro odstranění diskriminace žen: Tádžikistán a Dánsko

V období od 22. října do 9. listopadu loňského roku dále proběhlo 71. zasedání Výboru pro odstranění diskriminace žen, který se schází třikrát ročně k projednání národních zpráv o plnění závazků vyplývajících z Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen (*Convention on the Elimination of*

All Forms of Discrimination against Women, CEDAW) a posouzení individuálních či skupinových stížností. V rámci podzimního zasedání přijal Výbor pro odstranění diskriminace žen závěrečná doporučení pro osm posuzovaných států, mezi něž patřil i Tádžikistán.

V případě Tádžikistánu se jednalo celkem již o šesté kolo přezkumu implementace ustanovení CEDAW. Stejně jako v předešlých kolech, i během tohoto zasedání se Výbor pro odstranění diskriminace žen obsáhle věnoval otázkám genderového násilí, obchodování se ženami a šíření HIV/AIDS, jež patří dlouhodobě mezi problematická témata. Experti ocenili přijetí celostátních programů na podporu prevence šíření HIV/AIDS a boje proti domácímu násilí či obchodování s lidmi, zároveň však poukázali na jejich nedostatečné financování stejně jako na absenci průběžného monitoringu.

Násilí proti ženám, včetně domácího násilí a znásilnění v manželství, není doposud v Tádžikistánu kriminalizováno, což ve spojitosti s neochotou policie zabývat se vyšetřováním těchto činů zaručuje pachatelům faktickou beztrestnost. Obětím násilí není navíc podle Výboru pro odstranění diskriminace žen poskytována dostatečná právní ani lékařská podpora, což dále prohlubuje jejich znevýhodněné postavení v tádžické společnosti. V souvislosti s násilím proti ženám zaujali experti kritické stanovisko

Protest proti zákazu potratů v Salvadoru [3]

dále vůči novelizaci zákona o rodině z roku 2016 zavádějící povinné lékařské prohlídky nastávajících nevěst, které jsou v praxi využívány pro testy panenství, v jejichž důsledku došlo ke zvýšení počtu sebevražd mezi mladými ženami.

Závažné nedostatky shledal Výbor pro odstranění diskriminace žen i v otázkách boje proti obchodování se ženami a jejich sexuálního zneužívání. Navzdory přijetí poměrně robustního právního rámce zabývajícího se touto problematikou má Tádžikistán dlouhodobě potíže s neefektivním vynucováním právních předpisů a nedostatečnou implementací národních strategií a akčních plánů. Nízká úspěšnost Tádžikistánu v boji proti sexuálnímu zneužívání navíc přispívá k šíření nákazy HIV/AIDS mezi ženami, jež se v důsledku svého onemocnění potýkají s rozsáhlou stigmatizací ve společnosti. V této souvislosti poukázali experti zejména na dekrety tádžické vlády zakazující HIV pozitivním ženám adopci, pěstounskou péči či získání medicínského vzdělání.

Vedle přezkumu národních zpráv projednal Výbor pro odstranění diskriminace žen též dvě individuální stížnosti podané na základě Opčního protokolu k CEDAW. Oba případy se týkaly zamítnutí žádostí o azyl dánskými úřady. Stěžovatelky z Ruska a Somálska shodně argumentovaly, že dánské úřady nezohlednily vážná rizika související s návratem do zemí jejich původu, kde jim údajně hrozila perzekuce, mučení a sexuální násilí. Dánsko však vyhodnotilo výpovědi stěžovatelek v azylovém řízení jako nekonzistentní, nevěrohodné a v řadě tvrzení též

nepodložené a odmítlo žádostem o udělení azylu vyhovět. Podle stěžovatelek tak Dánsko porušilo zejména čl. 2 písm. d) a čl. 15 CEDAW.

Při posouzení stížností Výbor pro odstranění diskriminace žen odkázal na tzv. všeobecná doporučení č. 32 a 35 k CEDAW, která zavazují smluvní strany k dodržování tzv. principu nenavrácení (*non-refoulement*) do zemí, kde by stěžovatelkám hrozilo vážné porušování jejich lidských práv, zejména mučení či jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání. Násilí proti ženám, jež omezuje či zcela potlačuje jejich základní lidská práva a svobody, je zároveň považováno za diskriminaci ve smyslu čl. 1 CEDAW.

Po zhodnocení faktů v obou případech experti došli k závěru, že při aplikaci národní legislativy je státům obecně přiznávána poměrně široká diskrece, do níž by Výbor pro odstranění diskriminace žen byl povinen zasáhnout pouze v případě, že by byla uplatňována zcela svévolně nebo pokud by vedla k odepření spravedlnosti. V případě azylových řízení týkajících se stěžovatelek však experti neshledali žádná procesní pochybení a obě stížnosti tak zamítli ještě před meritorním posouzením.

Výbor pro práva dítěte: Situace v Salvadoru

Od 17. září do 5. října loňského roku se uskutečnilo již 79. zasedání Výboru pro práva dítěte, do jehož působnosti spadá monitoring implementace a plnění závazků vyplývajících z Úmluvy o právech dítěte (*Convention on the Rights of the Child, CRC*), Opčního protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů a Opčního protokolu o obchodování s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii. Během zasedání vydal Výbor pro práva dítěte závěrečná stanoviska k národním zprávám celkem šesti států. Mezi posuzovanými smluvními stranami figuroval na podzim i Salvador.

Na úvod přezkumu vyzdvihl Výbor pro práva dítěte ratifikaci Opčního protokolu k CRC zavádějící postup předkládání oznámení. V pořadí již třetí opční protokol k CRC vytváří nový mechanismus pro zasílání individuálních oznámení konkrétních případů porušování ustanovení samotné CRC nebo předešlých dvou opčních protokolů k projednání Výboru. Navzdory pokroku v řadě oblastí však Výbor pro práva dítěte vyjádřil znepokojení nad dlouhodobě kritickou situací dětí ohrožených ozbro-

jenými gangy „maras“ a nedostatečnou zdravotní péčí pro mladistvé.

Podle závěrečné zprávy expertů má působení mladistvých gangů „maras“ na území Salvadoru vysoce negativní dopad na chlapce od věku 5 let a dívky od věku 12 let. Zatímco chlapci tvoří převážnou většinu z téměř 4 100 obětí vražd připisovaných jednotlivým gangům, dívky jsou ohroženy především sexuálními násilím, včetně znásilnění, jež bylo v první polovině roku 2017 registrováno v celkem 769 případech. Dle Výboru pro práva dítěte Salvador značně podceňuje dopady kriminální činnosti „maras“, což je patrné zejména ve světle neefektivního vyšetřování oznámených trestných činů a nízkého počtu odsouzení.

Problematika „maras“ je navíc úzce spojená s vysokým počtem těhotenství dívek ve věku od 10 do 18 let a absolutním zákazem potratů, a to včetně případů rizikových těhotenství či otěhotnění v důsledku znásilnění. Řada dívek tak řeší situaci pomocí nelegálně prováděných potratů či sebevraždou. Otázka zákazu potratů v Salvadoru se stala i předmětem zájmu celosvětových médií na konci loňského roku, kdy salvadorský soud osvobodil dvacetiletou Imeldu Cortez obviněnou z pokusu o vraždu kvůli podezření z podstoupení neúspěšného potratu po znásilnění nevlastním otcem. Rozhodnutí znovu oživilo debatu o podobě zákazu, který vyžaduje od lékařů povinné oznámení každého případu po-

Sídlo zasedání výborů v Palais Wilson v Ženevě [4]

dežení pokusu o potrat, a přísnosti salvadorských úřadu při jeho vynucování. V závěrečné zprávě proto Výbor pro práva dítěte mimo jiné vyzval Salvador k dekriminálnímu potratů a zajištění adekvátní lékařské péče pro mladistvé dívky.

Poznámky

[1] Vedle devíti výborů byl navíc ustaven i Podvýbor pro prevenci mučení, který zahájil svou činnost v roce 2007.

Zdroje

BBC (2018). El Salvador court frees woman jailed under anti-abortion laws (<https://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-46600886>).

Committee on the Elimination of Discrimination Against Women, Concluding observations on the sixth periodic report of Tajikistan, CEDAW/C/TJK/CO/6, 14 November 2018.

Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Decision adopted by the Committee under article 4 (2) (c) of the Optional Protocol, concerning communication No. 101/2016, CEDAW/C/71/D/101/2016, 27 November 2018.

Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Decision adopted by the Committee under article 4 (2) (c) of the Optional Protocol, concerning communication No. 81/2015, CEDAW/C/71/D/81/2015, 27 November 2018.

Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of El Salvador, CR/C/SLV/CO/5-6, 29 November 2018.

Human Rights Committee, Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, CCPR/C/BLR/CO/5, 22 November 2018.

Human Rights Committee, Views adopted by the Committee under article 5 (4) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2251/2013, CCPR/C/124/D/2251/2013, 10 December 2018.

CRC/C/SLV/CO/5-6, 29 November 2018.

Human Rights Committee, Concluding observations on the fifth periodic report of Belarus, CCPR/C/BLR/CO/5, 22 November 2018.

Human Rights Committee, Views adopted by the Committee under article 5 (4) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2251/2013, CCPR/C/124/D/2251/2013, 10 December 2018.

Fotografie

[1] Londýnské protesty na podporu svobody vyjadřování v Bělorusku, autor: English PEN, Flickr, CC BY-NC-SA 2.0.

[2] Věznice pro ženy v Tádžikistánu, autor: Steve Evans, Flickr, CC BY-NC 2.0

[3] Protest proti zákazu potratů v Salvadoru, autor: Amnistía México, Flickr, CC BY 2.0

[4] Sídlo zasedání výborů v Palais Wilson v Ženevě, autor: Romano1246, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Připravil Jan Lhotský

Středoafriická republika: Dva zadržení předání Mezinárodnímu trestnímu soudu

Barbora Valíková

Na konci roku 2018 došlo k zatčení dvou představitelů ozbrojené skupiny anti-Balaka: Alfreda Yekatoma a Patrice-Edouarda Ngaïssony. Oba zadržení čelí obviněním ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. Procesy proběhnou u Mezinárodního trestního soudu v Haagu.

Občanská válka ve Středoafriické republice

Už od získání nezávislosti v roce 1960 se Středoafriická republika potácela z krize do krize. Historie protkaná násilím, státními převraty a náboženskými spory vyústila v roce 2013 v občanskou válku, když rebelové z ozbrojené skupiny Séléka (složené z muslimského obyvatelstva) svrhli vládu prezidenta Bozizeho. Přes poměrně hladký státní převrat byla první fáze konfliktu velmi krvavá: mezi lety 2012 a 2014 bylo zabito na 5000 lidí a pětina obyvatel byla vysídlena. Události se setkaly s odporem křesťanů a animistů, kteří vytvořili skupinu zvanou anti-Balaka.

Přes několik pokusů o uzavření příměří nábožensko-politický konflikt stále pokračuje. V současnosti jsou více než dvě třetiny země kontrolovány milicemi. Vláda oficiálně uznává pouze 14 ozbrojených skupin, podle expertů jsou však v zemi stovky milic. Současná mírová mise MINUSCA ve Středoafriické republice působí od roku 2014, přes robustní mandát se jí však stále nedaří zajistit mír.

Tři cesty ke spravedlnosti

Právo stíhat zločiny proti lidskosti, genocidu a válečné zločiny spáchané na území Středoafriické republiky mají dvě úrovně tamní justice a jedna mezinárodní. První úrovně jsou běžné soudy, které sice disponují nejméně objemnými zdroji, podle komentátorů však nejvíce stíhání proběhne právě

Patrice-Edouard Ngaïssona u předsoudního řízení [1]

na této úrovni. Druhou úrovní je pak Zvláštní trestní soud, který svou činnost zahájil teprve v říjnu 2018 inaugurační ceremonií. Jedná se o tzv. hybridní soud, jenž je součástí judikatury Středoafriické republiky, ale zároveň se těší podpoře OSN a mezinárodnímu složení. Působení tribunálu ovšem stěžuje pokračující konflikt. Zvláštní soud má stíhat zločiny spáchané od ledna 2003 (více viz Bulletin duben 2018, s. 13).

Úroveň mimo vnitrostátní soudní soustavu představuje Mezinárodní trestní soud (MTS), s nímž Středoafriická republika spolupracuje už od jeho založení v roce 2002. První vyšetřování (zvané CAR I) probíhalo u MTS už od roku 2007 a týkalo se násilností, které v zemi proběhly mezi lety 2002 a 2003. V této souvislosti MTS řešil případ Jeana-Pierra Bemby, který byl obžalován za to, že pod jeho velením měli konžští vojáci páchat válečné zločiny a zločiny proti lidskosti na území Středoafriické republiky. Odvolací senát MTS však v roce 2018 vydal zprošťující rozsudek (viz Bulletin červenec-srpen 2018, s. 18).

Vojáci mírové mise MINUSCA [2]

Stávající vyšetřování zvané CAR II bylo zahájeno v roce 2014. CAR II je zaměřeno na zločiny proti lidskosti spáchané ve Středoafrické republice od roku 2012. MTS se zavázal stíhat příslušníky obou skupin, Séléka i anti-Balaka.

Případ Alfred Yekatom

V listopadu 2018 vydala Středoafrická republika do Haagu Alfreda Yekatoma, přezdíváného „Rambo“. Někdejší velitel skupiny patřící k milici anti-Balaka byl od roku 2016 také členem parlamentu. K jeho zatčení došlo poté, co v reakci na hádku s kolegou vytáhl zbraň a opakovaně vystřelil v prostorách parlamentu. Yekatom čelí obviněním z četných zločinů proti lidskosti a válečných zločinů, mj. vraždy, mučení, nuceného zmizení, mrzačení, útoků na civilisty a užívání dětí mladších patnácti let v boji. Násilnosti, ze kterých je Yekatom obviněn, se měly odehrát mezi prosincem 2013 a srpnem 2014.

Oběťmi Yekatomových činů měli být civilisté muslimského vyznání a kdokoliv podezřelý z podpory hnutí Séléka. Podle obvinění Yekatom velel skupině přibližně 3000 mužů, operujících pod hlavičkou anti-Balaky. Dle dostupných informací byla struktura skupiny striktně hierarchická: milice byla rozdělena do několika podskupin, jejichž velitelé poslouchali Yekatomovy rozkazy. Bývalý velitel je v tomto kontextu považován za zodpovědného za zločiny

spáchané v několika částech Středoafrické republiky. Dle zatykače existuje důvodné podezření, že Yekatom spáchal zmíněné zločiny, nebo je jinak nařídil a aktivně jim napomáhal.

Už pár dní po svém zatčení se Yekatom objevil u předsoudního řízení MTS, kde byly obviněnému sděleny jednotlivé body obžaloby a ověřena jeho totožnost. Yekatomův právník Xavier-Jean Keita si při této příležitosti stěžoval na kruté zacházení, jemuž byl Yekatom po svém zatčení vystaven, a obvinil středoafrické autority z mučení jeho klienta, přičemž požadoval prošetření celého incidentu. Slyšení, na kterém má být zahájeno potvrzení obžaloby, bylo naplánováno na 30. dubna 2019.

Případ Patrice-Edouard Ngaïssona

V prosinci 2018 byl ve Francii zatčen Patrice-Edouard Ngaïssona, vysoce postavený představitel skupiny anti-Balaka. Francie se ve Středoafrické republice – své někdejší kolonii – angažuje dlouhodobě: v roce 2013 do země poslala 2000 jednotek a o zadržení Ngaïssonny se poprvé pokusila již v roce 2014. Francouzské soudy brisně schválily Ngaïssonovo vydání a k jeho přemístění do Haagu došlo v lednu tohoto roku. Předsoudní řízení, při němž byla ověřena totožnost obviněného a sdělen obsah obžaloby, proběhlo pouhé dva dny po Ngaïssonově přesunu.

Uprchlíci ze Středoafričké republiky v Kamerunu [3]

Obviněný je členem představenstva Konfederace afrického fotbalu, v minulosti se však angažoval také v politice (na postu ministra sportu) a do konfliktu ve Středoafričské republice se zapojil jako koordinátor milicí patřících pod hlavičku anti-Balaky. MTS Ngaïssonu obvinil z četných zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. Mezi nejzávažnější patří vražda, vyhlazování, mučení, úmyslné navádění útoků proti civilistům a humanitárním pracovníkům či užívání dětských vojáků. Obvinění se týkají období mezi prosincem 2013 a tímtéž měsícem 2014.

Ngaïssona veškerá obvinění v minulosti už několikrát popřel a uvedl, že na sebe pohlíží jako na pouhého mluvčího, nikoliv vojenského vůdce. Nařčení z válečných zločinů mu však zabránilo i v kandidatuře na post prezidenta ve volbách v roce 2015. Dle zatykače existuje důvodné podezření, že Ngaïssona uvedené zločiny spáchal, nebo k nim alespoň naváděl či napomáhal. Datum slyšení, v rámci kterého bude zahájeno potvrzení obžaloby, bylo stanoveno na 18. června 2019.

Zdroje

- BBC News. Central African football official Ngaïssona faces war crimes trial. 12. prosince 2018 (<https://www.bbc.com/news/world-africa-46537561>).
- International Criminal Court. Situation in Central African Republic II: Alfred Yekatom surrendered to the ICC for crimes against humanity and war crimes. 17. listopadu 2018 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1418>).

- International Criminal Court. Alfred Yekatom makes first appearance before the ICC. 23. listopadu 2018 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1419>).
- International Criminal Court. Situation in Central African Republic II: Patrice-Edouard Ngaïssona arrested for crimes against humanity and war crimes. 12. prosince 2018 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=PR1425>).
- International Criminal Court. Patrice-Edouard Ngaïssona Makes First Appearance before the ICC. 25. ledna 2019 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=pr1434>).
- Coalition for the International Criminal Court. Central African Republic (I and II). nedatováno (<http://www.coalitionfortheicc.org/country/central-african-republic-i-and-ii>).
- Muggah, Robert. The U.N. Can't Bring Peace to the Central African Republic. Foreign Policy. 16. srpna 2018 (<https://foreignpolicy.com/2018/08/16/the-u-n-cant-bring-peace-to-the-central-african-republic/>).
- Rugiririza, Ephrem. Central African Republic: Special Criminal Court gets under way. JusticeInfo. 22. října 2018 (<https://www.justiceinfo.net/en/tribunals/mixed-tribunals/39308-central-african-republic-special-criminal-court-gets-under-way.html>).
- Wakabi, Wairagala. Central African Militia Leader Yekatom Appears Before ICC Judges, Claims He Was Tortured During Arrest. International Justice Monitor. 23. listopadu 2018 (<https://www.ijmonitor.org/2018/11/central-african-militia-leader-yekatom-appears-before-icc-judges-claims-he-was-tortured-during-arrest/>).
- Wakabi, Wairagala. Another Central African Militia Leader Arrested Following ICC Arrest Warrant. International Justice Monitor. 12. prosince 2018 (<https://www.ijmonitor.org/2018/12/another-central-african-militia-leader-arrested-following-icc-arrest-warrant/>).

Fotografie

- [1] Patrice-Edouard Ngaïssona u předsoudního řízení, zdroj: ICC-CPI.
- [2] Vojáci mírové mise MINUSCA, autor: Tsidoti, 26. duben 2015, Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [3] Uprchlíci ze Středoafričké republiky v Kamerunu, autor: EU Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, 7. květen 2016, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

Facebook: Nástroj demokracie nebo šíření dezinformací a nenávistných projevů?

Zuzana Malá

Facebook se dlouho těšil nálepce „nástroj demokracie“. Tuto reputaci si vysloužil například během tzv. arabského jara, kdy sloužil jako prostředek pro sbližování lidí. V poslední době se však hojně diskutuje o zneužití jeho potenciálu lidmi, kteří šíří nepravdivé informace a *hate speech*. Významně se to projevilo především v případě násilných akcí proti Rohingům v Myanmaru nebo v souvislosti s jednáním filipínského prezidenta Rodriga Duterteho. Mezinárodní společenství si pokládá otázku: jak bude Facebook reagovat?

Kritická situace v Myanmaru

Rohingové jsou muslimská menšina žijící ve většinově buddhistickém Myanmaru (konkrétně v Rakhinském státu). Jsou zde považováni za ilegální přistěhovalce z Bangladéše a jejich práva byla již dlouhá desetiletí omezována. Vztahy se zhoršovaly od roku 2012. Velmi vyhrocená situace nakonec vyústila v několik ozbrojených střetů myanmarské armády a ARSA (*Arakan Rohingya Salvation Army*), bojující za práva Rohingů, mezi jejichž prostředky boje patří rovněž ozbrojené útoky na myanmarské bezpečnostní složky. Na ty zareagoval Myanmar plošnou terorizací civilního rohingského obyvatelstva, která zahrnovala vypalování vesnic, sexuální násilí či střílení po civilistech. Výsledkem těchto násilných akcí bylo mnoho mrtvých a asi 700 000 uprchlíků hledajících útočiště v sousedním Bangladéši.

Příhodné podmínky pro zneužití Facebooku

V září 2018 byla vydaná zpráva vyšetřovací mise Úřadu Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, která mluví o tom, že Facebook byl z velké části důležitým prostředkem obrovského šíření nenávistných projevů vůči Rohingům a ve svém důsledku tedy také násilí které se na ně sneslo.

V Myanmaru má facebookový účet asi 18 milionů lidí a pro mnohé jsou sociální sítě jediným způ-

Rodrigo Duterte [1]

sobem, jak zjistit jakékoli novinky. Toho využila myanmarská armáda a započala se systematickou kampaní. Objevovaly se příspěvky se lživými informacemi a násilí podporující stránky. Byly podporovány genocidní akty namířeny proti Rohingům, jeden člověk dokonce napsal: „Musíme s nimi bojovat tak, jako Hitler bojoval s Židy“. Rohingské obyvatelstvo bylo diskriminováno a degradováno. Většinu z těchto příspěvků neměli na svědomí každodenní uživatelé Facebooku, ale právě představitelé myanmarské armády. Jako příklad důsledků této systematické kampaně můžeme uvést nepravdivý příběh o muslimském muži, který údajně znásilnil buddhistickou ženu. Ten se po Facebooku rozšířil v roce 2014. Následkem byly násilné střety ve městě Mandalay.

Facebook podniká příslušné kroky k zastavení šíření nenávisti

Reakce Facebooku na tuto závažnou situaci byla dle mnohých velmi pomalá a neefektivní. Alex Warofka, manažer produktové politiky Facebooku, v prohlášení uvedl: „Souhlasíme, že můžeme a měli bychom udělat více.“

Logo facebooku [2]

Od té doby byly mnohé změny provedeny, ale jejich efektivita stále není optimální. Například bylo odstraněno několik myanmarských profilů, které se oficiálně soustředily na zábavu, ale ve skutečnosti měly vazby k armádě. Také byly zakázány profily některých představitelů myanmarské vlády a armády, kteří podněcovali etnické a náboženské konflikty. Facebook také najal nové specialisty na barmštinu a zakázal Zawgyi font, kterým mnozí myanmarští uživatelé komunikovali. Tento font se velmi špatně překládá do angličtiny, a tak bylo těžké odhalení škodlivého obsahu.

Prezident Rodrigo Duterte a role Facebooku na Filipínách

Rodrigo Duterte byl vítězem prezidentských voleb v roce 2016. Je znám svými kontroverzními výroky. Zavázal se být bojovníkem proti kriminalitě a drogám a od jeho nástupu probíhá nepřetržitá protidrogová válka. Během této války byly údajně vládními složkami zabity již tisíce civilistů, konkrétně podezřelých z obchodování s drogami a drogově závislých, a čísla stále rostou.

Nedávná studie Oxfordské univerzity ukázala, že Duterte utratil během voleb 2016 nemalé množství finančních prostředků na najmutí mnoha osob, které z něj díky svým příspěvkům a komentářům udělali na Facebooku hlavní osobu všech konverzací. Duterte a jeho přívrženci dodnes Facebook využívají k šíření nepravdivých informací.

Facebook se snaží situaci dostat pod kontrolu. V dubnu roku 2018 zrušil řadu stránek podporující současného filipínského prezidenta, které šířily *fake news*. V říjnu poté bylo smazáno dalších 95 stránek a 39 profilů.

Lidská práva v době sociálních sítích

Ačkoli Facebook pracuje na zlepšení mechanismů pro zachycení nepovolených příspěvků a profilů, změna nepřichází dostatečně rychle. Sociální sítě se pokouší o větší transparentnost týkající se jejich snah o potlačení nenávistných projevů, ale mnohé procesy a taktiky stále zůstávají neodhaleny. Moderní doba s sebou přináší riziko toho, že budou politické boje vyhrávány a prohrávány právě na sociálních sítích. Proto je důležité, jaký postoj k těmto situacím velké společnosti jako Facebook zaujmou.

Zdroje

- BBC News. 2018. Facebook admits it was used to 'incite offline violence' in Myanmar (<https://www.bbc.com/news/world-asia-46105934>).
- BBC News. 2018. Myanmar Rohingya: Facebook 'still hosts hate speech' (<https://www.bbc.com/news/technology-45196167>).
- The Straits Times. 2018. Facebook takes down more sites in the Philippines, including several that are pro-Duterte (<https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/facebook-takes-down-more-sites-in-the-philippines-that-are-pro-president-duterte>).
- Opinio Juris. 2019. How Facebook is Reconfiguring Freedom of Speech in Situations of Mass Atrocity: Lessons from Myanmar and the Philippines (<http://opiniojuris.org/2019/01/01/how-facebook-is-reconfiguring-freedom-of-speech-in-situations-of-mass-atrocity-lessons-from-myanmar-and-the-philippines/>)

Fotografie

- [1] Rodrigo Duterte, autor: Prachatai, www.flickr.com, 14. listopadu 2016, CC BY-NC-ND 2.0
- [2] Logo Facebooku, autor: Stock Catalog, www.flickr.com, prosinec 2018, CC BY 2.0
- [3] Protest proti Duterteovi, autor: VOCAL-NY (Voices Of Community Activists & Leaders), 11. října 2016, CC BY 2.0

Protest proti Duterteovi [3]

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Připravili Monika Hanych a Hubert Smekal

Politicky motivované zásahy do lidských práv Alexeje Navalného

Sabina Škrobánková

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva dal za pravdu tvrzení ruského právníka, aktivisty a známého opozičního vůdce Alexeje Navalného, když rozhodl, že jeho zadržení ze strany ruských státních orgánů měla politický podtext a představovala porušení stěžovatelových práv na svobodu a osobní bezpečnost, na svobodu shromažďování nebo práva na spravedlivý proces.

Případ Alexeje Navalného proti Rusku byl velkému senátu postoupen na jaře roku 2017 poté, co o jeho postoupení po projednání senátem požádaly obě strany sporu. Senát tehdy konstatoval, že během předemtných událostí z let 2012–2014, kdy byl Alexej Navalnyj sedmkrát zadržen a postaven před soud, došlo ze strany Ruska k zásahu do stěžovatelova práva na svobodu a osobní bezpečnost, práva na spravedlivý proces a také práva na svobodu shromažďování a sdružování, jež mu garantuje Evropská úmluva o lidských právech (dále jen „Úmluva“).

Sedm zatčení v pěti dnech

Ruská policie zadržela Alexeje Navalného (dále také jen „stěžovatel“) celkem sedmkrát během dvou let, a to v souvislosti s jeho účastí na politickém a veřejném životě, zejména na protestních akcích.

K prvnímu z incidentů došlo 5. března 2012 po skončení schváleného protestu proti údajně zmanipulovaným prezidentským volbám, a to během neformálních diskuzí, na něž byli občané pozváni jedním z politiků Státní dumy. Navalnyj se tehdy rozhodl zůstat na místě skončeného protestu, kde se měla diskuze odehrát, načež byl policií zatčen z důvodu pořádání nelegálního shromáždění. Policie ho dle zprávy zadržela ve chvíli, kdy stál uprostřed fontány a vykřikoval politická hesla. Tuto skutečnost v průběhu soudního slyšení potvrdili i předvolaní policisté a Navalnyj byl shledán vinným, načež mu byla uložena pokuta ve výši 1000 rublů. To vše na-

Alexej Navalnyj [1]

vzdory tvrzení stěžovatele, že se nejenže ve fontáně vůbec nenacházel a politické slogany nehlásal, nýbrž i že jej zatýkali jiní policisté, než kteří následně před soudem svědčili v jeho neprospěch.

Alexej Navalnyj se proti rozsudku odvolal. Během odvolacího řízení však skutečnosti vypovídající o jeho vině doplnilo svědectví novináře, který potvrdil pravdivost údajů z policejní zprávy o zadržení. Novinář dále uvedl, že policisté vypovídající v prvním slyšení byli totožní s těmi, kteří Navalného na místě zadrželi. Soud následně napadený rozsudek potvrdil.

Odišné skutečnosti, stejný scénář?

Podobné události se odehrály i v dalších šesti případech. Navalnyj byl policií zpravidla zadržen bez předchozího varování či bez obdržení ja-

Alexej Navalnyj [2]

kýchkoliv příkazů ze strany policie. Někdy tomu tak bylo i bez zjevného opodstatnění a zákonné opory v domácí legislativě. Například 27. října 2012 byl stěžovatel zadržen při návratu ze stávky proti utlačování a mučení, kterou vykonával ve formě tzv. solo picket, kdy jako jednotlivec stál před budovou Federální služby bezpečnosti a Vyšetřovacím výborem Ruské federace. Tato podoba stávky je na základě federálního zákona vyňata z oznamovací povinnosti. Navalnyj se v době svého zadržení již vzdaloval od místa stávky, přičemž ho následovala skupina osob včetně novinářů, což ruské orgány označily za úřady nepovolený pochod, a tedy důvod pro stěžovatelovo zadržení následované převozem na policejní stanici. Soud při projednávání obvinění odmítl svědectví tří očitých svědků pro nesoulad jejich výpovědí s policejní zprávou, jako navrhovaný důkaz nepřipustil videozáznam ze zadržení ani psanou zprávu nevládní neziskové organizace a uložil Navalnému pokutu ve výši 30 000 rublů.

V dalších případech, kdy byla svědectví povolena jako důkaz, soud přednesené výpovědi při svém rozhodování ve většině případů odmítl zohlednit. Jednou pro údajnou předpojatost svědků, kteří dle názoru soudu pravděpodobně patřili k politickým podporovatelům stěžovatele, jindy pro nesoulad mezi jednotlivými výpověďmi.

Omezení práv jako prostředek ochrany?

Současná ruská ústava stanoví, že práva a svobody jednotlivců a státních příslušníků mohou být omezena za účelem ochrany základních principů ústavního systému, mravnosti, zdraví, práv a zákonných zájmů jiných a pro zajištění ochrany země a bezpečnosti státu. Federální zákony pak dále definují veřejnou událost a specifikují možné následky vyplývající z neuposlechnutí zákonného příkazu policejního úředníka, porušení zavedeného postupu pro pořádání veřejných shromáždění, schůzí, demonstrací, pochodů nebo stávek, či upravují podmínky pro převoz jednotlivců na policejní stanici.

Z rozhodnutí soudu Ruské federace je patrné, že se Navalnyj dopustil porušení výše uvedeného předpisu ve všech sedmi projednávaných případech. Celkem pětkrát bylo jeho jednání ze strany ruských soudů shledáno v rozporu se zavedeným postupem pro pořádání shromáždění a byla mu uložena pokuta 1 000 až 30 000 rublů. Ve zbylých dvou případech mu byl uložen trest správního vězení v délce trvání 7 a 15 dnů pro neuposlechnutí příkazu policejního úředníka.

Nahodilost bez zákonného opodstatnění

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) se zabýval údajným zásahem do stěžovatelových práv, která jsou zaručena v článcích 5, 6, 11 a 18 Úmluvy.

K údajnému porušení práva na svobodu a osobní bezpečnost plynoucího z článku 5 Úmluvy mělo dle stěžovatele dojít ve všech sedmi případech zadržení, která ve svém vyjádření označil za nahodilá a nezákonná. Vláda byla naopak přesvědčena, že pro daný postup existoval zákonný důvod a že se zároveň jednalo o postup nezbytný. Velký senát se po úvaze ztotožnil s tvrzením stěžovatele a konstatoval porušení práv na jeho svobodu a osobní bezpečnost v plné míře.

V případě práva na spravedlivý proces podle článku 6 Úmluvy se velký senát zabýval vícero aspekty. Mimo jiné zdůraznil důležitost zásady in dubio pro reo, a to zejména v souvislosti s mírou únosnosti důkazního břemene. Dále posuzoval postup ruských soudních orgánů při vyhodnocování předložených důkazů stejně

jako podstatných skutečností a došel k závěru, že z jejich strany došlo k pochybení, jelikož častokrát svůj rozsudek opíraly pouze o tvrzení policie a neumožnily stěžovateli tato tvrzení vyvrátit, ať už za pomoci výpovědí jím navržených svědků či předložením dalšího důkazního materiálu. Proto až na jednu výjimku došlo k porušení práva na spravedlivý proces.

Svoboda projevu za hranicemi zákona?

Demokratická společnost je charakteristická tím, že její správné fungování je podmíněno svobodou projevu, která se v případě politické debaty neodmyslitelně pojí ke svobodě shromažďovací (články 10 a 11 Úmluvy). Přestože lze obě tyto svobody na základě zákonem vymezeného legitimního cíle omezit, nelze tak učinit nepřiměřeným způsobem. Za nepřiměřené lze označit i rozpuštění nenásilné demonstrace v podobě shromáždění lidu před soudem v reakci na vynesení rozsudků veřejného zájmu, během něhož došlo k poslednímu zatčení Navalného.

Svou přiměřeností by situaci měly odpovídat i stanovené sankce, z principu by za nenásilnou demon-

Shromáždění [3]

straci neměl hrozit postih trestní povahy či dokonce zbavení osobní svobody, jak konstatoval velký senát. Zdůraznil, že opakovaný postup státních orgánů vůči stěžovateli mohl mít odrazující efekt od aktivní účasti v opoziční politice jak pro něj, tak i pro další občany.

Záměrné potlačování opozice?

Navalnyj v posledním bodě tvrdil, že se stal vybraným terčem orgánů, které jednaly s úmyslem potlačit jeho politický disent, jelikož jej považovaly za hlavního a veřejně známého představitele opozice, což mělo vést k již zmíněnému odrazení od účasti na veřejné debatě. Svým postupem měly orgány dle názoru stěžovatele jednat v rozporu s článkem 18 Úmluvy, který stanoví, že omezení práv a svobod připuštěných v Úmluvě nesmí být využíváno pro jiný účel, než pro který byla určena.

Velký senát po zvážení všech okolností dospěl k závěru, že záminky pro zadržení stěžovatele pozbyvaly postupem času na věrohodnosti a zároveň se stupeň možného i skutečného ohrožení pořádku ze strany stěžovatele snižoval. Ve dvou ze sedmi incidentů velký senát neshledal existenci žádného účelu, který by ospravedlňoval předmětné jednání orgánů, ve zbylých případech označil takový účel za vysoce zpochybnitelný. Velký senát proto shledal porušení článku 18 Úmluvy ve spojení s články 5 i 11 a podotkl, že k porušením došlo navzdory vědomí orgánů o nesouladu jejich postupů s ustanoveními Úmluvy.

Zdroje

Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Navalnyj proti Rusku ze dne 15. listopadu 2018 (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187605>).

Andrew E. Kramer. European Court Vindicates Aleksei Navalny, Russian Opposition Leader. *The New York Times*. 15. 11. 2018. (<https://www.nytimes.com/2018/11/15/world/europe/aleksei-navalny-european-court.html>).

Fotografie

[1] Alexej Navalnyj, autor: Evgeny Feldman, 25. 12. 2017, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.

[2] Alexej Navalnyj, autor: MItya Aleshkovskiy, 26. 5. 2012, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

[3] Shromáždění, autor: Bogomolov.PL, 13. 1. 2013, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

Evropský soud pro lidská práva doplňuje tzv. Perna test

Karolína Michková

Rozsudkem z prosince Evropský soud pro lidská práva rozšířil test z rozsudku Perna proti Itálii. Tento test je využíván při posuzování potenciálního porušení článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv v případech, kdy vnitrostátní soudy odmítnou předvolat svědky.

Okolnosti případu

Zara Khasanovna Murtazaliyeva byla v roce 2005 odsouzena k trestu odnětí svobody za to, že v Rusku připravila teroristický útok, podněcovala ostatní k terorismu a přepravovala výbušniny. Po řízení před vnitrostátními soudy se obrátila na Evropský soud pro lidská práva (dále „Soud“) se stížností ohledně porušení článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále „Úmluva“), který se zabývá právem na spravedlivý proces.

Ve stížnosti stěžovatelka uvedla, že vnitrostátní soudy neumožnily opravdové posouzení videozáznamu použitého jako důkazu proti ní a výslech dvou svědků obhajoby. Toto odsouzení bylo mimo jiné založeno na tom, že při policejní prohlídce před dvěma svědky byly v kabelce stěžovatelky nalezeny výbušniny. Obhajoba stěžovatelky obvinila policii z toho, že výbušniny nastražili samotní policejní příslušníci.

Stará koncepce Perna testu

Velký senát Soudu při rozhodování ohledně toho, zda vnitrostátní soudy mohly odmítnout předvolat svědky, vzal v potaz rozsudek Perna proti Itálii,^[1] ve kterém Soud zavedl test, který zkoumá, zda odmítnutí výslechu svědka bylo v souladu s článkem 6 Úmluvy. Tento test může být rozdělen na dvě otázky: (a) zda stěžovatelův návrh na předvolání svědků obsahoval vysvětlení významu jejich výpovědí pro zjištění pravdivého skutkového stavu soudem a (b) zda odmítnutí vnitrostátního soudu předvolat svědky narušilo celkovou spravedlnost řízení.

Evropský soud pro lidská práva [1]

Soud při posuzování vždy vychází ze zavedeného principu, že vnitrostátní soudy jsou v nejlepším postavení k tomu, aby hodnotily důkazy. Pouze výjimečné okolnosti by mohly Soud dovést k závěru, že nevyslechnutí určitého svědka nebylo v souladu s článkem 6.

Dle Soudu byla vždy implicitní součástí testu otázka, zda vnitrostátní soudy zvážily význam požadovaného svědectví a poskytly dostatečné odůvodnění pro jejich rozhodnutí o jeho odmítnutí. Soud se v tomto případě rozhodl tuto otázku uvést explicitně a zařadit ji mezi první a druhou otázku jako jejich logické navázání.

Nová koncepce Perna testu

V případě, že byla žádost o vyslechnutí svědka podána v souladu s vnitrostátním právem, posouzení Soudu by mělo být založeno na následujících třech kritériích: (a) zda byla žádost vyslechnout svědka dostatečně odůvodněna a zda se týkala skutkové podstaty obvinění, dále (b) zda vnitrostátní soudy zhodnotily význam určitého svědectví a poskytly dostatečné odůvodnění pro jejich rozhodnutí nevyslechnout svědka během soudního jednání, a nakonec (c) zda toto rozhodnutí nenarušilo celkovou spravedlnost řízení.

Odůvodnění žádosti vyslechnout svědka a význam výslechu pro skutkovou podstatu obvinění

K prvnímu kritériu Soud uvedl, že vzhledem k vývoji judikatury k článku 6 Úmluvy považoval za důležité objasnit, že pod jeho rozsah řadí nejen ná-

vrhy obhajoby na výslech těch svědků, kteří jsou schopni ovlivnit výsledek soudního řízení, ale také těch svědků, u kterých lze rozumně očekávat, že posílí postavení obhajoby.

Skutečnost, zda návrh na vyslechnutí svědka obsahoval dostatečné vysvětlení významu jeho výpovědi pro zjištění pravdivého skutkového stavu, nemůže být hodnocena abstraktně. Při tomto hodnocení je nutné vzít v potaz okolnosti daného případu. Mezi tyto okolnosti patří ustanovení vnitrostátního práva, fáze a průběh řízení, argumentační linie a strategie využívané stranami a jejich procesní chování.

Zhodnocení významu svědecké výpovědi a odůvodnění jejího odmítnutí

Ke druhému kritériu Soud uvedl, že každé posouzení odpovědi vnitrostátního soudu na návrh výslechu svědka musí nutně zahrnovat posouzení okolností konkrétního případu. Úvaha vnitrostátního soudu musí být odpovídající, tedy korespondovat co do rozsahu a úrovně podrobností důvodům, které uvedla obhajoba. Vzhledem k tomu, že Úmluva nevyžaduje přítomnost a výslech každého svědka ve prospěch žalovaného, není možné od vnitrostátních soudů očekávat podrobnou odpověď na každý návrh obhajoby, nicméně by měly poskytnout adekvátní důvody vedoucí k takovému rozhodnutí. Čím silnější má tedy obhajoba argumenty, tím přesvědčivější musí být odůvodnění soudu v případě odmítnutí jejího návrhu na výslech svědka.

Titulní strana Rozsudku Perna proti Itálii [2]

SECOND SECTION

CASE OF PERNA v. ITALY

(Application no. [48898/99](#))

JUDGMENT

Narušení spravedlivého průběhu řízení

Ke třetímu kritériu Soud uvedl, že u každého případu, kdy vnitrostátní soud odmítne návrh obhajoby na výslech svědka, je nezbytné zkoumat, zda byl dodržen celkově spravedlivý průběh soudního řízení. To musí soudy posoudit případ od případu s ohledem na vývoj celého řízení a nikoliv na základě izolovaného posouzení jednoho konkrétního prvku nebo jedné konkrétní události.

Podle názoru Soudu zachování celkové spravedlnosti jako poslední krok testu pro posouzení soudního řízení zajišťuje, že tento test je flexibilní a ne příliš formalistický. Zatímco závěry z prvních dvou kroků tohoto testu obecně silně určují, zda určité soudní řízení bylo spravedlivé, nelze vyloučit, že ve výjimečných případech mohou úvahy ohledně celkové spravedlnosti soudního řízení vést k opačnému závěru.

Použití Pernova testu na aktuální případ

U případu Murtazaliyeva Soud zhodnotil, že návrh na výslech svědků měl obsahovat detailnější vysvětlení významu jejich výpovědí, a to i vzhledem k tomu, že sama stěžovatelka tvrdila, že výbušniny byly nastrčeny před příchodem svědků. Navíc během výslechu policejních příslušníků ohledně okolností, jež vedly k nastražení výbušnin, byla obhajoba pasivní.

Vzhledem k nedostatečnému vysvětlení významu výslechu svědků a pasivitě obhajoby bylo odůvodnění vnitrostátních soudů týkající se odmítnutí návrhu dostatečné, tedy odpovídalo co do rozsahu a úrovně podrobností vysvětlení, které uvedla obhajoba.

Konečně, celková spravedlnost průběhu soudního řízení nebyla tímto odmítnutím narušena, neboť soudy odsouzení stěžovatelky založily na značném množství důkazů, řádně předloženými ve sporném řízení, v němž obhájci stěžovatelky měli příležitost obhajovat její verzi události. Dle Soudu tedy k porušení článku 6 Úmluvy nedošlo.

Závěr

Tento rozsudek obsahuje několik problematických aspektů,[2] což je ostatně potvrzeno i tím, že k rozsudku byly vydány dva disenty. První problém spočívá v tom, že na obhajobě spočívá poměrně velké břeme-

no, neboť musí obhajovat nutnost výsledku určitého svědka, tedy musí vysvětlit význam jeho výpovědi pro zjištění pravdivého skutkového stavu. Formulace této podmínky může na první pohled působit volně, ale dle soudce Pinto de Albuquerque je většinou používána naopak velmi neliberálně. Na formu zdůvodnění výsledku svědka jsou tedy mnohem vyšší nároky, než by dle disentujících soudců měly být.

Dalším a více problematickým aspektem je užití třetí části testu, tedy narušení celkové spravedlnosti řízení. Dle soudce Pinto de Albuquerque jde o velmi subjektivní kritérium, které by mohlo dospět až k tomu, že posouzení celkové spravedlnosti řízení bude vycházet z toho, jak rozhodující soudce vnímá spravedlnost a co mu říká jeho intuice.

Druhý, částečně disentující soudce Bošnjak uvedl, že Soud by vůbec neměl brát v potaz výsledek soudních řízení u vnitrostátních soudů. Dle jeho názoru nebylo vhodné, že Soud argumentoval tím, že byl v řízení dostatek důkazů pro odsouzení stěžovatelky, neboť tím, že bral v potaz výsledek řízení, mohlo být negativně poznamenáno posouzení celkové spravedlnosti řízení.

Test celkové spravedlnosti soudního řízení je navíc zatím vcelku vágní a není úplně jasné, jakým způsobem má být uskutečněn. Není tedy ani možné, aby ho mohly převzít a účinně využívat vnitrostátní soudy.

Soudní síň Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku [3]

Dle soudce Pinto de Albuquerque dochází ke „krozivnímu šíření celkového testu spravedlnosti“. Soud tak pod záminkou kontroly celkové spravedlnosti řízení riskuje narušení samotné podstaty práv obhajoby, která jsou výslovně uvedena v odst. 3 článku 6 Úmluvy.

Poznámky

- [1] Perna proti Itálii, č. 48898/99, rozsudek velkého senátu ze dne 6. května 2003.
- [2] Lavrysen, Laurens. Murtazaliyeva v. Russia: on the examination of witnesses and the “corrosive expansion” of the overall fairness test. Strasbourg Observers.

Zdroje

- Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Murtazaliyeva proti Rusku ze dne 18. prosince 2018, č. 36658/05 (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-187932>).
- Tisková zpráva k rozsudku velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Murtazaliyeva proti Rusku ze dne 18. prosince 2018, č. 36658/05 (<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-12276>).
- Lavrysen, Laurens. Murtazaliyeva v. Russia: on the examination of witnesses and the “corrosive expansion” of the overall fairness test. Strasbourg Observers. 25. ledna 2019 (<https://strasbourgobservers.com/2019/01/25/murtazaliyeva-v-russia-on-the-examination-of-witnesses-and-the-corrosive-expansion-of-the-overall-fairness-test/>).

Fotografie

- [1] Evropský soud pro lidská práva. Autor: CherryX, zdroj: Wikimedia Commons.
- [2] Titulní strana Rozsudku Perna proti Itálii, autor: Karolína Michková, zdroj: vlastní.
- [3] Soudní síň Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Autor: Adrian Grycuk, zdroj: Wikimedia Commons.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Připravili Nela Černotová a Lukáš Hoder

Boj proti klimatickým změnám pokračuje

Aneta Boudová

Na začátku prosince se zástupci téměř dvou set států sjeli do polských Katovic, aby pokračovali ve snaze zmírnit následky klimatických změn. V pořadí již 24. konference OSN o změně klimatu měla za úkol uvést do praxe Pařížskou dohodu z roku 2015 a vytvořit jednotnou sadu pravidel pro její uplatňování.

Katovická konference byla svolána v přímé návaznosti na Pařížskou dohodu z roku 2015. Ta je po Kjótském protokolu druhou nejdůležitější dohodou ve věci omezování emisí skleníkových plynů, které jsou největším katalyzátorem globálního oteplování. Nárůst globální teploty pak má za následek klimatické změny, které způsobují tání ledovců, zvyšování hladiny řek či extrémní sucho.

Pařížskou dohodou se státy zavázaly k udržení nárůstu globální teploty pod 2 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí a ke snaze o nepřekročení hranice 1,5 °C. Aby však mohlo dojít k praktickému naplnění tohoto cíle a k usnadnění dodržení závazků z Pařížské dohody, bylo nutné určit sjednocující pravidla, která by byla závazná pro všechny země. Za tímto účelem byla do Katovic svolána konference přezdívaná zkratkou COP24.

Na čem se státy shodly

Polské průmyslové město se tak stalo na dva týdny dějištěm jednání týkajících se konkrétní podoby jednotných pravidel pro snižování emisí skleníkových plynů. Výsledkem převážně technických jednání se stal kompromisní dokument, tzv. kniha pravidel, jejímž obsahem jsou sjednocená pravidla pro kontrolu, měření a nahlašování emisí skleníkových plynů, konkretizovaná pravidla pro vytváření a plnění národních závazků vyplývajících z Pařížské dohody a pravidla týkající se financování, především v rozvojových zemích.

Zasedání COP24 [1]

Došlo tak ke zvýšení transparentnosti celého procesu snižování emisí a vylepšení monitorování jednotlivých států v dodržování jejich závazků. V těchto technických záležitostech měla jednání velký úspěch. Pro vynucení stanovených závazků však nebyl vytvořen žádný mechanismus. Státy se shodly pouze na vytvoření výboru, který bude moci zahájit vyšetřování států, které své závazky nedodržují, avšak bez možnosti uložit jim reálnou sankci.

Na čem se státy neshodly

Ukončení konference však muselo být o jeden den posunuto kvůli problémům týkajícím se pravidel na uhlíkovém trhu. Tento typ trhu umožňuje státům kompenzovat své domácí emise tak, že finančně podpoří snižování emisí v jiném státě, například formou podpory projektů na obnovitelné zdroje energie nebo energetické účinnosti.

Zavedená praxe má však řadu slabých míst a jeden z bodů katovických jednání se týkal snahy tato slabá místa odstranit. Brazílie však se změnou současné praxe fungování uhlíkového trhu nesouhlasila a na poslední chvíli blokovala celou finální dohodu. Jelikož zástupci zemí nedokázali v této otázce nalézt shodu, bylo jednání o uhlíkovém trhu přesunuto na další konferenci, která se bude konat v Chile tento rok.

Ropná plošina [2]

Další problém nastal při jednání o zprávě Mezivládního panelu pro změny klimatu (IPCC). Tato zpráva byla sepsána na objednávku Pařížské konference a publikována byla v říjnu loňského roku. Jejím obsahem je analýza dopadu zvýšení globální teploty o více než 1,5 °C v porovnání s předindustriální úrovní a různé scénáře týkající se důsledků tohoto zvýšení. Nejdůležitějším poselstvím této zprávy je upozornění, že k naplnění cílů z Pařížské dohody lze dojít pouze rychlými a dalekosáhlými změnami ve všech oblastech společnosti, a to ideálně v následujících dvanácti letech. Za jednu z takových změn je považováno například úplné opuštění fosilních paliv.

Účastníci konference museli najít způsob, jak se s touto zprávou oficiálně vypořádat. Státy jako USA, Rusko, Kuvajt a Saúdská Arábie, tedy jedni z největších producentů ropy, odmítly, aby oficiální formulace zněla tak, že konference zprávu „vítá“, což by v podstatě znamenalo, že se státy se závěry zprávy ztotožňují, a požadovaly, aby byla zpráva pouze „vzata na vědomí“. Tuto formulaci naopak odmítly státy, které jsou bezprostředně ohroženy klimatickými změnami a rychlé a dalekosáhlé změny jsou jedinou možností, jak si zachovat vlastní existenci. Kompromisní jednání dospělo k neutrální formulaci ve znění „uvítání

včasného dokončení zprávy“ a „vyzvání států k využití informací“ v ní obsažených. Projevila se tak neochota ropných států zavázat se k radikálnějším krokům, které by mohly v důsledku znamenat značné omezení příjmů z těžby fosilních paliv, na kterých je jejich ekonomika z velké části postavena.

Ekonomika vs. ekologie

Jedná se v poslední době již o druhou ukázkou toho, jak složitá může být harmonizace ekonomického blahobytu na straně jedné a boje proti klimatickým změnám na straně druhé. Francie se od konce minulého roku potýká s protesty tzv. žlutých vest. Hnutí v symbolických reflexních vestách původně reagovalo na prezidentův plán zvýšit daň z pohonných hmot. Postupem času se sice hnutí rozrostlo jak co do počtu, tak co do různorodosti požadavků vůči prezidentovi, avšak prvotní signál byl jasný. Lidé nesouhlasili se snahou prezidenta omezit uhlíkovou stopu vznikající ze spalování pohonných hmot ve formě zvýšené daně na úkor vlastního blahobytu. Tato situace tak dokázala, že prosazení ekologických zájmů na úkor ekonomických bude v současnosti jednou z největších výzev v boji proti změnám klimatu.

Úspěch či neúspěch?

Otázkou tedy zůstává, jak lze celkový výsledek katovického summitu hodnotit. Mnozí jej považují za ohromný úspěch a jeho význam přirovnávají k významu Kjótského protokolu a Pařížské dohody. Jiní jsou však mnohem zdrženlivější a kritičtější. Na jedné straně sice leží úspěšné přijetí konkretizujících pravidel k uvedení Pařížské dohody do praxe, na druhé straně se však nachází pokračující absence jasného a silného závazku států k praktickým krokům, absence sankcí a rozpor mezi ekonomickými a ekologickými zájmy.

Jeden z nejkritičtějších názorů zazněl ze strany současného symbolu boje proti klimatickým změnám, patnáctileté aktivistky s Aspergerovým syndromem, Greta Thunberg. Ta ve svém silném projevu kritizovala nezáměr politiků, upřednostňování ekonomických zájmů nad záchranou planety a obvinila celou jednu generaci z ničení planety a z nezájmu o budoucnost svých potomků.

Kritičtí byli i zástupci zemí, které jsou přímo ohroženy klimatickými změnami. Například ostrovní státy v Tichém oceánu jsou přímo ovlivněny výškou hladiny moří, jejíž výraznější zvednutí může pro tyto státy znamenat konec existence. Z jejich strany tak zněla kritika týkající se výrazné neúměrnosti navržených závazků v porovnání s naléhavostí a závažností globálního oteplování a kritika celkové

nedostatečnosti dosud provedených kroků v boji proti klimatickým změnám.

Ačkoliv je tedy pro některé výsledek katovické konference neuspokojivý či nedostatečný, i přesto vysílá k veřejnosti jasně pozitivní signál. Je třeba poukázat na pokračující vůli států hledat kompromisy a řešení klimatických změn na multilaterální úrovni.

Zdroje

Evans, Simon a Timperley, Jocelyn. COP24: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Katowice. Carbon Brief. 16. prosince 2018 (<https://www.carbonbrief.org/cop24-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-katowice>).

Pulmer, Brad. Climate Negotiators Reach an Overtime Deal to Keep Paris Pact Alive. The New York Times. 5. prosince 2018 (<https://www.nytimes.com/2018/12/15/climate/cop24-katowice-climate-summit.html>).

Rigitano, Emanuele. COP24, the speech of 15-year-old climate activist Greta Thunberg everyone should listen to. Lifegate. 17. prosince 2018 (<https://www.lifegate.com/people/news/greta-thunberg-speech-cop24>).

Worland, Justin. The Paris Agreement Lives on at the U.N. Climate Change Conference. But Political Disruption Still Remains a Threat. TIME. 16. prosince 2018 (<http://time.com/5480146/climate-change-cop-24-paris-agreement/>).

Fotografie

[1] Zasedání COP24, autor: UNclimatechange, zdroj: Flickr, CC BY-NC-SA 2.0

[2] Ropná plošina, autor: Glenn Beltz, zdroj: Flickr, CC BY 2.0

[3] Ilustrační foto, autor: Leonardo Rizzi, zdroj: Flickr, CC BY-SA 2.0

Ilustrační foto [3]

Detské nevesty – problém 21. storočia

Dominika Beňková

Každé tretie dievča z rozvojovej krajiny sa stáva nevestou pred dovŕšením plnoletosti. Každý deň je skoro 39 tisíc dievčat nútených uzavrieť manželstvo. Tento problém sa však netýka len rozvojových krajín, problém trápi aj Severnú Ameriku či Európu.

Detské manželstvá sú často vyskytujúcou sa praktikou v rozvojových krajinách. Až 34 percent dievčat v týchto krajinách vstupuje do zväzku pred 18tými narodeninami, z toho 12 percent pred dovŕšením pätnástich rokov. Najproblematickejšou krajinou sveta je stredoafrický Niger, v ktorom do manželstva vstupuje až 76 percent neplnoletých dievčat.

Problém detských neviest najviac sužuje Afriku, kde každá tretia žena vstupuje do manželstva neplnoletá. Takmer polovica z detských neviest žije v Južnej Ázii, z nich najviac je v Indii. Detské manželstvá však nie sú len problémom krajín tretieho sveta. Z rozvinutých krajín tento problém trápi najmä juhoamerické krajiny na čele s Brazíliou, či krajiny východnej Európy alebo Balkánu.[1]

Aj keď podľa platnej legislatívy vo väčšine európskych krajín môžu do manželstva vstúpiť len osoby staršie ako 18 rokov, vo viacerých krajinách nachádzame výnimky z tohto zákona. Najčastejšie ide o možnosť vstupu do manželstva pre osoby staršie ako 16 rokov zo závažných dôvodov, ako napríklad tehotenstvo. V takýchto prípadoch musí byť manželstvo pre neplnoleté osoby odsúhlasené zákonnými zástupcami a rovnako aj súdom.

Chudoba či nedostatočné vzdelanie

Príčiny stále pretrvávajúcej praktiky detských manželstiev sa rôznia medzi jednotlivými regiónmi. Krajiny najviac trpiace touto praktikou spája najmä chudoba. Dievčatá sú často nútené do svadby, aby tak znížili ekonomické náklady pre svoje rodiny. Zároveň rodina nevesty dostáva finančnú či majetkovú kompenzáciu, a tak si môže ekonomicky polepšiť.

Mladé nevesty na Srí Lanke [1]

Nemenej častým dôvodom je nevzdelanosť v regióne. V rozsiahlej časti afrického kontinentu je vzdelávanie stále prístupné len chlapcom z bohatších vrstiev. Ženy tak ostávajú nevzdelané, čo vedie k ďalším sociálnym a ekonomickým problémom. Osoby bez základného vzdelania majú problémy so zamestnaním sa a často sa tak nemôžu aktívne podieľať na fungovaní komunity alebo na sociálnom živote. Medzi ďalšie dôvody patrí kultúra regiónu, náboženstvo, ktoré takéto zväzky podporuje alebo aj rodová nerovnosť. Aj keď do manželstvá vstupujú aj neplnoletí muži, ich percento je výrazne nižšie ako je to u žien.

V neposlednom rade je príčinou pretrvávania detských svadiieb legislatíva a to predovšetkým jej nedodržiavanie. Vo väčšine krajín sveta je minimálny vek pre vstup do manželstva 18 rokov. V rozvojových krajinách často limit nebýva kontrolovaný, a tak štát toleruje túto praktikú. Zároveň je mnoho manželstiev uzatváraných neoficiálne, zvyčajne na náboženskom alebo rituálnom obrade. V takýchto prípadoch je pre štát zložité takéto manželstvá monitorovať či brániť im.

Zlý zdravotný a psychický vývoj

Dievčatá sa hneď po svadbe presťahujú k svojmu manželovi a veľká časť dievčat otehotnenie pred dovŕšením plnoletosti. Tehotenstvá sú často vynútené a sprevádzané rizikami. Komplikácie sprevádzajú ako tehotenstvo, fyzicky aj psychicky nepripravených matiek, tak aj pôrod a následné rodičovstvo. V rozvojových krajinách sú mnohopočetné rodiny tradíciou, a tak sa ženy zvyčajne plne venujú ro-

Svadba v Bangladéši [2]

dine a sú tak úplne závislé na svojom manželovi. Vzdelanie žien je v rozvojových krajinách na nízkej úrovni. Väčšina žien má ukončené maximálne základné vzdelanie. V dôsledku toho sa stávajú nezamestnateľné, čo ešte viac podporuje ich závislosť na manželoch.

Riešenie a predpoklady do budúcnosti

O ukončenie detských manželstiev sa snaží mnoho štátnych či medzinárodných organizácií. Najosvedčenejšou formou boja proti svadbám neplnoletých je podpora vzdelávania. Ženy bez vzdelania vstupujú do manželstiev pred dosiahnutím plnoletosti trikrát častejšie ako ženy, ktoré dosiahli aspoň stredoškolské vzdelanie. Medzinárodné organizácie sa snažia aj o podporu komunitného vzdelávania. Dôraz sa kladie na zdravotné dôsledky pre detské nevesty a zároveň na vysvetlenie ekonomického zapojenia žien do spoločnosti. Problém riešia aj manželské poradne či semináre o starostlivosti o deti.

Súčasná prevencia však nie je dostačujúca. Ak sa počet opatrení nebude zvyšovať, počet detských neviest bude rásť. Predpokladá sa tak najmä v závislosti na mnohopočetných rodinách v rozvojových krajinách aj na celkové zvyšovanie sa svetovej populácie. V dôsledku kultúrnych globálnych zmien, ako napríklad migrácia, začínajú detské manželstvá sužovať čoraz viac aj vyspelé krajiny. Problém z detskými manželstvami začalo čoraz viac riešiť napríklad Švédsko, ktoré s touto praktikou bojuje najmä striktnějšími

kontrolou dodržiavania legislatívnych predpisov a vzdelávaním ľudí v prístahovateľských centrách.

K vyriešeniu situácie je potrebné zapojenie a ochota zo strany všetkých krajín sveta. Najdôležitejšia je akcelerácia progresu v prevencii. Predpokladá sa, že ak sa prevencia bude zvyšovať tempom posledných rokov, v roku 2050 bude počet detských neviest zredukovaný o takmer polovicu. Najväčšiu výzvu tvorí riešenie situácie v Subsaharskej Afrike, kde je k redukcii detských manželstiev potrebné zdvojnásobenie súčasných opatrení.

Poznámky

[1] Girls Not Brides. Child marriage around the world. (<https://www.girlsnotbrides.org/where-does-it-happen/>)

Zdroje

Plan International. 2013. A girl's right to say no to marriage. Survey: Plan Limited

United Nations Children's Fund. 2015. Ending Child Marriage. New York: UNICEF

Girls Not Brides. Child marriage around the world. (<https://www.girlsnotbrides.org/where-does-it-happen/>)

Rothschild, Nathalie. Sweden struggles over child marriage. Politico. 30.07.2018 (<https://www.politico.eu/article/immigrants-migration-culture-integration-sweden-struggles-over-child-marriage/>)

Fotografie

[1] Mladé nevesty na Srí Lanke, autor: Peter van der Sluijs, Wikimedia Commons, CC-BY-SA-3.0,2.5,2.0,1.0

[2] Svadba v Bangladéši, autor: Moheen Reeyad, Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0

4) Česká republika a lidská práva

Připravila Lucie Nechvátalová

Výroční zpráva BIS za rok 2017. Je naše demokracie ohrožena?

Zdeněk Nevřivý

Bezpečnostní a informační služba vydala v prosinci minulého roku svou veřejnou Výroční zprávu za rok 2017. K jejímu zveřejnění došlo nejpozději od roku 1998, tudíž diskuse o jejím možném obsahu započala ještě před jejím samotným zveřejněním. Jaký je tedy její obsah a před čím nás varuje? Naplňují se skutečně tyto hrozby z roku 2017 i v současnosti?

Bezpečnostní a informační služba (dále jen „BIS“) je jednou ze tří českých zpravodajských služeb, která má vnitrostátní působnost, což znamená, že se zabývá kontrarozvědnou činností.[1] Za její činnost odpovídá vláda, která jí také ukládá dle zákona úkoly. S vědomím vlády jí může úkoly udělovat i prezident republiky.

V rámci své činnosti BIS zabezpečuje zejména informace o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům a svrchovanosti ČR, informace o zpravodajských službách cizí moci či o činnostech, které mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy ČR.

O svých poznatcích informuje BIS vládu a prezidenta v (utajované) zprávě o její činnosti, avšak dílčí informace předává i některým státním orgánům. Veřejnost se o činnosti BIS může dozvědět z veřejné zprávy, která se vždy zpracovává za rok, jež předchází jejímu vydání.[2] Ačkoliv výroční zpráva obsahuje mnoho zajímavých informací, vzhledem k aktuální situaci se zaměříme zejména na závěry BIS týkající se ochrany ústavnosti a demokratických základů státu.

Zásadní hrozby identifikované BIS: Rusko a Čína

Největší pozornost ve zprávě je bezpochyby věnována aktivitám ruské a čínské moci na území České republiky. Je nutné zdůraznit, že dle této zprávy jsou to pouze tyto dva státy, jejichž činnost

Logo BIS [1]

na našem území nějakým způsobem ohrožuje bezpečnost a klíčové zájmy České republiky. Zároveň nelze aktivity těchto dvou států spojovat, jelikož oba používají rozdílné metody a mají rovněž i jiné cíle.

Primárním cílem Ruska je dle BIS snaha o vnitřní oslabení NATO a EU. Rusko k tomu využívá tzv. hybridní strategii, což znamená, že jsou komplexně využívány rozličné nástroje sloužící k dosažení zmíněného cíle. Problémem je, že se jedná o velmi dobře propracovaný systém dezinformací, propagandy, špionáže a dalších nástrojů, tudíž odhalení skutečného nástroje je pro běžného občana jen velmi obtížné.

Příkladem mohou být zejména proruské dezinformační weby, které dle BIS často cílí na odvedení pozornosti od skutečných ruských operací na území ČR.[2] Dalším zajímavým a do jisté míry i provokativním závěrem BIS je to, že náš jazyk a pohled na české moderní dějiny je ovlivněn sovětskou propagandou přetrvávající z dob studené války, což má tvořit základ této ruské hybridní strategie.

Nadto ruský diplomatický sbor v ČR je oproti českému diplomatickému sboru v Rusku nepoměrně větší, což vytváří Rusku komparativní výhodu.

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost [2]

Součástí tohoto sboru jsou ve velké míře osoby, které vyžívají diplomatické krytí za účelem výzvědné činnosti. Nakonec BIS dodává, že čeští občané mají velmi lehkovážný přístup vzhledem k utajovaným i „pouze“ interním neveřejným informacím, tudíž ruské zpravodajské služby často nemusí vyvíjet ani velké úsilí k dosažení svého záměru.

Naopak čínská špionáž má své cíle více diverzifikované. Kromě aktivit proti jednotě EU cílí na hospodářský zisk své země a na vědecko-technickou špionáž. Nicméně v případě Číny významně převažují poslední dva cíle s důrazem na technologie, energetiku a telekomunikace. Na rozdíl od Ruska se nezaměřuje na kvantitu zpravodajských kapacit, nýbrž spíše na kvalitu jejich činností. Zároveň ale využívá mobilizace čínské komunity v České republice, což se ostatně projevilo například při návštěvě čínského prezidenta v ČR.[3] BIS mimo jiné sděluje, že riziko vystavení českých občanů čínským špiónským zájmům je extrémně vysoké.

Další aktivity sledované BIS

Co se týče čistě vnitrostátního vývoje hrozeb pro naši demokracii, je zpráva mnohem optimističtější. Došlo k velkému útlumu protiimigračních a pro-

timuslimských aktivit a aktivit paramilitárních skupin. To souvisí zejména se ztrátou „atraktivitu“ těchto témat pro veřejnost, neboť deklarovaný příchod uprchlíků muslimského původu do ČR (a s tím spojené zhoršení bezpečnostní situace) byl takřka nulový. Problémem ale nadále zůstává výrazná proruská orientace těchto skupin a jejich snaha dělit společnost.

Další hrozby jako pravicový a levicový extremismus se v ČR nachází v již dlouhodobém úpadku. Nakonec se BIS zabývala i teroristickými vazbami. BIS monitoruje potenciálně rizikové skupiny, které se na území ČR nacházejí, avšak hrozbu útoku nezaznamenala.[4]

Současný vývoj

Vzhledem k tomu, že tato zpráva pokrývá rok 2017, můžeme se pokusit zjistit, zda se tyto jevy identifikované BIS projevují i dnes. V souvislosti s vydáním veřejné zprávy se ke zjištění BIS vyjádřil i český prezident v rozhovoru pro TV Barrandov. Tam vyjádřil kritiku BIS, která je dle jeho slov „neschopná“. Na toto prohlášení reagoval ředitel BIS Michal Koudelka veřejným prohlášením, kde vyvracel různá tvrzení českého prezidenta.

Logo Huawei [3]

Zásadní informací je ale to, že dle slov ředitele BIS se v roce 2018 podařilo rozbít a zcela ochromit síť ruských zpravodajských služeb na území ČR. Toto prohlášení spolu s útokem na bývalého dvojitého agenta Skripala a jeho dceru ve Spojeném království, které též vedlo k vyhoštění tří agentů s diplomatickým krytím z ČR, svědčí o tom, že ruské tajné služby jsou na území České republiky a celé Evropské unie až dosud velmi aktivní.

Z pohledu čínské špionáže je ale současný vývoj mnohem dramatičtější. V prosinci minulého roku vydal Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (dále jen „NÚKIB“) varování ohledně ohrožení kybernetické bezpečnosti při používání technických prostředků od čínských společností Huawei a ZTE. Ředitel NÚKIB ve svém následném sdělení uvedl: „Čínské zákony vyžadují po soukromých společnostech působících v Číně mimo jiné součinnost při zpravodajských aktivitách, a tudíž pouštět je do systémů, které jsou klíčové pro chod státu, může představovat hrozbu.“ Na základě varování NÚKIB vypukla celospolečenská diskuse o významu a případných dopadech těchto sdělení. Je ale zjevné, že Čína je těmito závěry velmi znepokojena, což vyplynulo ze zřejmě lživých prohlášení čínského velvyslance po schůzce s českým premiérem.[5]

Další vývoj v souvislosti s tímto varováním a zprávou BIS svědčí o tom, že by k těmto sdělením měl stát přistupovat zodpovědně. Zanedlouho po zmíněném varování totiž vydal NÚKIB další zprávu

o hackerském útoku na unijní diplomaty, za kterými dle dostupných informací stojí právě Čína. Mimo jiné další země EU a NATO zavedly nebo zvažují zavést opatření vyplývající z této hrozby. Nejkaktuálnější zpráva pochází z Polska, kde byl zatčen a obviněn za špionáž zaměstnanec polské pobočky Huawei.

Shrnutí

Z výše uvedených informací zcela jednoznačně vyplývá, že největší ohrožení naší demokracie nepochází přímo od českých občanů, nýbrž přichází od dvou jmenovaných států, tedy od Ruska a Číny. Zároveň lze s největší pravděpodobností říci, že tyto nežádoucí aktivity popsane ve zprávě BIS z roku 2017 přetrvávají i v současnosti.

Největší apel tohoto článku a zřejmě též i zprávy BIS a varování NÚKIB ale směřuje na vrcholné představitele našeho státu a na další osoby přicházející do kontaktu s utajovanými informacemi. Právě tyto skupiny by měly zmiňované hrozby reflektovat. Pro ostatní občany mají tyto zprávy také svůj význam, jelikož veřejnost může přijít do kontaktu s dezinformačními kampaněmi, na což navazuje schopnost veřejnosti tyto zprávy selektovat a nepodléhat klamnému dojmu o škodlivosti organizací jako je EU a NATO.

Nejvíce ale můžeme my občané tuto situaci ovlivnit v rámci svého volebního práva. Můžeme se rozhodnout, zda nás budou zastupovat ti, kteří tyto hrozby zlehčují či hájí zájmy cizích subjektů a mocností, nebo představitelé, kteří k české demokracii a bezpečnosti přistupují s náležitou odpovědností.

Ilustrační obrázek [4]

Poznámky

- [1] Druhou zpravodajskou službou ČR je Úřad pro zahraniční styky a informace, který plní funkci rozvědné služby, tedy zabývá se informacemi ze zahraničí. Třetí zpravodajskou službou je Vojenské zpravodajství, které spojuje jak kontrarozvědnou, tak rozvědnou činnost, nicméně zaměřuje se informace týkající se obrany.
- [2] Ke zveřejnění zprávy docházelo v minulých letech zpravidla v září či nejpozději v říjnu. V letošním roce se vydání zprávy z veřejnosti neznámých důvodů opozdilo až na prosinec.
- [3] BIS toto nazývá jako kouřovou clonu, která má připoutat pozornost či vyvolat chaos. Jinak řečeno slouží k odvedení pozornosti od zásadních komponentů ruské hybridní strategie.
- [4] Při návštěvě čínského prezidenta v České republice v roce 2016 se podílelo zdejší čínské velvyslanectví na organizaci vítacích akcí, při nichž došlo i k různým potyčkám s odpůrci čínského režimu.
- [5] Má se zejména jednat o skupinu Maghrebánů žijících v ČR, kteří mají tvořit snadno radikalizovatelnou část muslimské populace.
- [6] Čínský velvyslanec se na svou žádost setkal s českým premiérem. O této schůzce nestandardně informovalo čínské velvyslanectví na svém profilu na Facebooku. Obsahem bylo zejména to, že varování NÚKIB nepředstavuje oficiální stanovisko české vlády a jedná se o zavádějící informaci, což měl velvyslanec sdělit český premiér. Ten to ale následně popřel.

Zdroje

- Bezpečnostní a informační služba. 2018. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017. Praha: Bezpečnostní a informační služba (<https://www.bis.cz/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2017-d85907e6.html>).
- Kopecký, Václav. 2016. Číňané zopakovali akci z Londýna. Hlavu státu zdravili organizovaní vítáči. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky (<http://www.amo.cz/cinane-zopakovali-akci-z-londyna-hlavu-statu-zdravili-organizovani-vitaci/>).

Sídlo BIS [5]

Koudelka, Michal. 2018. Prohlášení ředitele Bezpečnostní a informační služby k aktivitám BIS. Praha: Bezpečnostní a informační služba (<https://www.bis.cz/aktuality/prohlaseni-reditele-bis-michala-koudelky-k-cinnosti-sluzby-b332c2f1.html>).

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. 2018. Software i hardware společností Huawei a ZTE je bezpečnostní hrozbou. Brno: NÚKIB (<https://nukib.cz/cs/informacni-servis/aktuality/1303-software-i-hardware-spolecnosti-huawei-a-zte-je-bezpecnostni-hrozbou/>).

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. 2018. Vyjádření NÚKIB k aktuálnímu incidentu týkajícího se hackerského útoku na sítě unijních diplomatů. Brno: NÚKIB (<https://nukib.cz/cs/informacni-servis/aktuality/1305-vyjadreni-nukib-k-aktualnimu-incidentu-tykajicimu-se-hackerskeho-utoku-na-site-unijnich-diplomatu/>).

Trantina, Šimon. 2019. Polská tajná služba kvůli špionáži zatkla pracovníka firmy Huawei. Praha: Seznam Zprávy (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/polska-tajna-sluzba-kvuli-spionazi-zatkla-pracovnika-firmy-huawei-63903>).

TV Barrandov. 2018. Týden s prezidentem 6. 12. 2018. Praha: TV Barrandov (<https://www.barrandov.tv/video/142115-tyden-s-prezidentem-6-12-2018>).

Fotografie

- [1] Logo BIS, autor: BIS. Datum pořízení: 17. srpna 2018. Zdroj: <https://www.bis.cz/znak-sluzby-sluzebni-prisaha-a-prukaz/>.
- [2] Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, autor: Martin Strachon/Wikimedia Commons. Datum pořízení: 23. června 2014. Zdroj: Wikimedia Commons.
- [3] Logo Huawei, autor: neznámý. Datum pořízení: 20. února 2012. Zdroj: Wikimedia Commons.
- [4] Špionáž: ilustrační obrázek, autor: Pixabay. Datum pořízení: 28. února 2018. Zdroj: <https://pixabay.com/cs/dozor-špionáž-poč%C3%ADtače-obrazovce-3351758/>
- [5] Sídlo BIS, autor: Miaow Miaow, zdroj: Wikimedia Commons, CC-BY-SA_3.0

Dokončení procesu umělého oplodnění po smrti manžela není možné

Aneta Frodlová

Obecné soudy nevyhověly žalobě stěžovatelky, ve které se domáhala splnění povinnosti zdravotnického zařízení spočívající v dokončení procesu umělého oplodnění. Stěžovatelka se následně bránila ústavní stížností pro porušení práva na respektování jejího rodinného a soukromého života.

Manžel stěžovatelky podepsal v červnu roku 2014 u zdravotnického zařízení NATALART s. r. o. (v řízení před Ústavním soudem vystupující v postavení vedlejší účastnice) informovaný souhlas s kryokonzervací spermií, což byl nutný krok před zahájením léčby neplodnosti metodami asistované reprodukce. Tímto dal souhlas s tím, že jeho spermie budou uchovány ve zmrazeném stavu pro pozdější oplodnění stěžovatelky. Následně však manžel stěžovatelky zemřel. Stěžovatelka poté chtěla proces umělého oplodnění dokončit, avšak vedlejší účastnice řízení provedení umělého oplodnění odmítla, a to z důvodu absence platného souhlasu manžela stěžovatelky.

Stěžovatelka se proti odmítnutí splnění povinnosti vedlejší účastnice bránila u Okresního soudu v Plzeň – město (dále jen „okresní soud“), ten však žalobu zamítl. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že zákon o specifických zdravotních službách umožňuje oplodnění pouze páru a dále, že nelze předjímat vůli manžela v procesu umělého oplodnění a nahrazovat ji soudním rozhodnutím.

Stěžovatelka následně podala odvolání ke Krajskému soudu v Plzni, který rozsudek okresního soudu potvrdil, jelikož návrhu stěžovatelky nebylo možné vyhovět kvůli rozporu se zákonem o specifických zdravotních službách.

Právní názor Nejvyššího soudu

Proti rozhodnutí odvolacího soudu stěžovatelka podala dovolání k Nejvyššímu soudu, ten však dovolání stěžovatelky zamítl. Ve svém rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval srovnáním jednotlivých vnitrostátních úprav některých evropských zemí, které v tomto

Budova okresního soudu Plzeň-město [1]

směru nejsou jednotné. I s odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva uvedl, že záleží na vůli zákonodárce konkrétní země, jaká pravidla stanoví pro početí dítěte umělým oplodněním.

Dále se Nejvyšší soud věnoval některým ustanovením zákona o specifických zdravotních službách, a to především § 6. Ten stanovuje, že je možné umělé oplodnění provést na základě písemné žádosti muže a ženy, kteří tuto zdravotní službu hodlají podstoupit společně, a dále je označuje jako „neplodný pár“. Z uvedeného dle názoru obecných soudů vyplývá, že po smrti jednoho z manželů již nebudou tvořit „pár“, který by se mohl takto léčit. Nejvyšší soud také poukázal na to, že informovaný souhlas ke kryokonzervaci spermií obsahoval ustanovení o zničení tohoto biologického materiálu v případě smrti manžela.

Nejvyšší soud opíral své rozhodnutí rovněž o judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a dospěl k závěru, že právo na respektování „rodinného života“ nechrání pouhé přání rodinu založit, ale předpokládá existenci rodiny, která však u stěžovatelky zanikla úmrtím jejího manžela. Nejvyšší soud uvedl, že stěžovatelka není zbavena do budoucna možnosti stát se matkou, ale pouze v případě umělého oplodnění není možné použít kryokonzervované spermie zemřelého manžela.

Řízení o ústavní stížnosti

Stěžovatelka se s právním názorem Nejvyššího soudu neztotožnila, a proto podala ústavní stížnost, ve které namítala, že rozhodnutí obecných soudů jsou v rozporu s čl. 10 odst. 2 Listiny základních

Ilustrační foto [2]

práv a svobod (dále jen „Listiny“) a rovněž s čl. 8. Evropské úmluvy o lidských právech.

Spolu s ústavní stížností podala stěžovatelka rovněž i návrh na zrušení ustanovení § 6 a § 8 odst. 2 zákona o specifických zdravotních službách pro jejich rozpor s čl. 10 odst. 2 Listiny. Stěžovatelka namítala, že tato ustanovení nemohou limitovat její právo na umělé oplodnění zárodečnými buňkami jejího manžela a že „nemůže být rukojmí toho, že zákon o specifických zdravotních službách neobsahuje ustanovení, které by řešilo její životní situaci“.

Ústavní soud zamítl stížnost jako nedůvodnou

Ústavní soud (dále jen „ÚS“) neshledal v postupu obecných soudů vadu. Dospěl k závěru, že obecné soudy na věc aplikovaly právní normy v souladu s principy obsaženými v Listině. Dále uvedl, že se ztotožňuje se závěry uvedenými Nejvyšším soudem, který své rozhodnutí rozsáhle odůvodnil a „při svém rozhodování si byl vědom ústavněprávního rozměru celého případu“.

Závěry obecných soudů shledal jako ústavně konformní a zároveň dle jeho názoru nedošlo k porušení práva stěžovatelky na respektování jejího rodinného a soukromého života. Zamítnutím stížnosti nebyla splněna základní podmínka projednání návrhu na zrušení zákona, proto jej ÚS odmítl.

Odlišné stanovisko uplatnil soudce David Uhlíř

Soudce David Uhlíř upozornil na to, že omezení, která zákon o specifických zdravotních službách ob-

sahuje, je třeba především vykládat v souladu s článkem 4 odst. 4 Listiny, tedy že „při jejich používání musí být šetřeno podstaty a smyslu základních práv a svobod a omezení nesmí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena“.

Ustanovení, která omezení obsahují, jsou § 6 a § 8 odst. 2 zákona o specifických zdravotních službách a bylo třeba objasnit účel těchto omezení. Dle soudce Davida Uhlíře je jejich účelem zamezení početí dítěte bez souhlasu muže, který se má stát otcem dítěte. Obecné soudy však podle něj vyložily tato omezení v rozporu s čl. 4 odst. 4 Listiny, čímž zabránily dokončení již zahájené léčby neplodného páru po smrti muže.

Dále soudce David Uhlíř srovnal situaci v této věci mimo jiné s dárcovstvím zárodečných buněk nebo embrya, jež se provádí bez ohledu na to, zda anonymní dárci žije. Tato pravidla by se podle něj tedy dala analogicky aplikovat i na projednávaný případ. Poukazoval na to, že žádné ustanovení českého právního řádu nezakazuje užití darovaného spermatu po smrti dárce. V takovém případě bylo nutné vycházet z přání zemřelého a to nebylo dle ústavního soudce možné usuzovat z předtištěného textu informovaného souhlasu (jehož součástí bylo i ujednání, že “[s] kladování spermií bude ukončeno také v případě úmrtí muže, nebylo-li jednoznačně určeno jinak.”), nýbrž bylo třeba zjistit jej z faktického stavu.

Soudce David Uhlíř také poukázal na to, že „obecný soud není vázán doslovným zněním zákona absolutně, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona“. V tomto směru především zdůraznil, že umožnění stěžovatelce mít dítě by nijak nepoškodilo práva jiných subjektů a obecné soudy z jeho hlediska pouze nedokázaly a možná nebyly ani ochotny příslušná ustanovení zákona vyložit ústavně konformně a současně vyhovět životně zcela zásadnímu přání stěžovatelky.

Zdroje

Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 2018, sp. zn. I. ÚS 1099/18.

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

Fotografie

[1] Budova okresního soudu Plzeň-město, autor Jik jik, datum pořízení: 26. února 2011, zdroj Wikimedia Commons, Creative Commons 3.0.

[2] Ilustrační fotografie, autor: Pexels, pixabay, CC0 Creative Commons.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Aneta Frodlová

Vnitrostátní právo

Vareninová S.: Vztah institutu spolupracujícího obviněného a zásady zákazu sebeobviňování v trestním řízení. *Trestní právo* 4/2018.

Bělohávek, A. J.: Právní charakter institutu „pověření“ rozhodců k rozhodování podle zásad spravedlnosti. *Právní rozhledy* 1/2019.

Plec, V.: Aktuální otázky promlčení trestní odpovědnosti. *Trestněprávní revue* 1/2019.

Kandová, K.: Musí (český) státní zástupce stíhat všechny trestné činy? *Státní zastupitelství* 6/18.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Šlosarčík, I.: Eurozatykač, polská soudní reforma a narušení důvěry mezi unijními státy. *Jurisprudence* 6/2018.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Chovancová, K.: Amending the Slovak Parliamentary Rules of Procedure: Effective Changes or the Government's Weapon against the Opposition? *Politologický časopis* 3/2018.

Jinek, J.: The Welfare State and Modern Sovereignty. *Politologický časopis* 3/2018.

Karlas, J. – Parížek, M.: Peer-reviewing in the World Trade Organization: The Activity of States in the Trade Policy Review Mechanism. *Politologický časopis* 3/2018.

Hlaváček, P.: Do Not Throw Them in the Same Basket: China and Russia Through the Perspective of US Engagement. *Mezinárodní vztahy* 4/2018.

Kadlecová, L.: State Responsibility in the Cyber Age: The Course towards Indirect Evidence. *Mezinárodní vztahy* 4/2018.

AKTUÁLNĚ ZE SVĚTA LIDSKÝCH PRÁV

Sledujte náš Facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

Centrum pro lidská práva

Centrumlidskaprava

Hlavní stránka

Informace

dálce

Tohle se mi líbí Sleduji Sdílet

Poslat zprávu

Redakce Bulletinu

Editor: *Jan Lhotský*

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Vystudoval právo a ekonomii, poté pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Rovněž působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Mgr. Katarína Hukelová: Vyštudovala Právnickou fakultu BVŠP v Bratislave. Po skončení štúdií pracovala ako advokátska koncipientka a neskôr ako právnička v mimovládnom sektore. V súčasnosti pôsobí ako právnička a členka osobitnej poradnej komisie pre infozákon na Ministerstve spravodlivosti SR.

Mgr. et Mgr. Nikola Klímová: Vystudovala magisterské obory mezinárodní vztahy a právo na Univerzitě Karlově. Nyní studuje mezinárodní právo na Cambridge University. Zajímá se o mezinárodní trestní právo, investiční arbitráž a lidská práva. Působí v advokacii v Praze.

Barbora Valíková: Barbora studuje magisterský obor mezinárodní vztahy na FSS MU. V rámci svého studia také strávila semestr na University of Essex. Specializuje se na problematiku řešení konfliktů, poválečnou rekongraci a recidivu občanských válek.

Zuzana Malá: Zuzana studuje prvním rokem magisterský obor právo a právní věda na Masarykově univerzitě v Brně a také bakalářský obor mezinárodní vztahy na FSS téže univerzity. Zajímá ji především problematika lidských práv v oblastech Afriky a Latinské Ameriky a teorie konfliktu.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, LL.M

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií MU. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong University v Číně. Hubert je členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Mgr. et Mgr. Eva Drhlíková: Eva absolvovala Právnickou fakultu a Fakultu sociálních věd UK. V minulosti působila jako právnička v Organizaci pro pomoc uprchlíkům. V současné době působí jako interní doktorandka na Institutu mezinárodních studií FSV UK.

Karolina Michková: Karolina je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Zajímá se o Evropský soud pro lidská práva a mechanismus ochrany lidských práv v rámci Evropy.

Sabina Škrobánková: Sabina je studentkou druhého ročníku na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Zajímá se o mezinárodní spolupráci v oblasti lidských práv se zaměřením na Francii a také o mediaci.

Tereza Žuffová – Kunčová: Tereza je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, zajímá se o ochranu lidských práv v Evropě a současnou politickou situaci v EU.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Nela Černotová

Nela studuje právo na PF UK a zajímá se o mezinárodní právo a ochranu lidských práv. Strávila jeden semestr na univerzitě v Mexiku, kde absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Stážovala také na MZV ČR a u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii.

Mgr. Lukáš Hoder, LL.M.

Vystudoval právo a mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě v Brně a jako Fulbright Scholar studoval mezinárodní právo na Georgetown University (LL.M.) ve Washingtonu, DC. Působí v advokacii. Je autorem monografie Transatlantické vztahy v době krize (MUNI Press 2009) a textů na mezinárodněprávní a lidskoprávní témata.

Stážisté:

Martin Pracný: Martin je studentem posledního ročníku práva na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Zajímá se především o lidská práva v byznyse a o mezinárodní politiku. Během studií strávil v rámci programu Erasmus+ jeden akademický rok v polské Poznani, kde studoval na zdejší právnické fakultě.

Bc. Dominika Beňková: Dominika je študentkou Evropských štúdií na Fakulte sociálnych štúdií MU. Zaujíma sa predovšetkým o ľudské práva v medzinárodnej politike a dodržiavanie práv detí. Vo voľnom čase sa venuje dobrovoľníctvu.

Bc. Aneta Boudová: Aneta je absolventkou dvouoboru Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Fakultě sociálních studií v Brně a současně studuje třetím rokem právo na Právnické fakultě v Brně. Zajímá se především o evropskou integraci a politiku, evropské právo a vliv lidských práv v mezinárodní politice.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na PrF MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, na ESLP a u VOP. Působí na NSS jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Stážisté:

Eva Dokoupilová: Eva studuje Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Masarykově univerzitě. Stážovala na lidskoprávním odboru MZV ČR. Zajímá se především o volební pozorovatelství a o vztah ČR k lidským právům.

Aneta Frodllová: Aneta studuje třetím rokem magisterský studijní obor na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Dlouhodobě se zajímá především o ochranu lidských práv, jak v českém kontextu, tak mezinárodním.

Bc. Zdeněk Nevřivý: Zdeněk studuje právo na Masarykově univerzitě. Mimo to je čerstvým absolventem mezinárodních vztahů na Fakultě sociálních studií. Zajímá ho působení České republiky v Radě OSN pro lidská práva.

Gabriela Štvrtňová: Gabriela studuje politologii a žurnalistiku na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Dosud stážovala v českých médiích, a to v Hospodářských novinách a brněnské redakci ČTK. Zajímá se o českou politiku a lidská práva nejen v kontextu České republiky.

Mgr. Zuzana Zajíčková: Zuzana vystudovala právo v Praze a ve Štrasburku (Erasmus). Byla aktivní v rámci spolkové činnosti. Zajímají ji lidská práva a cizinecké právo, nyní pracuje v oblasti legislativy na Ministerstvu vnitra ČR.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | **web** www.centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | **Redakční rada** Jan Lhotský (editor), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černotová, Lucie Nechvátalová, Lukáš Hoder **Sazba** Michal Oščípovský | **ISSN** 1804-2392.